

Statens stöd till dagspressen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition Statens stöd till dagspressen (prop. 2014/15:88). Regeringen gör bedömningen att vissa av bestämmelserna i presstödsförordningen (1990:524) som reglerar driftsstödet till dagstidningar bör ändras så att regelverket anpassas till de förändrade tekniska och ekonomiska förutsättningar som dagspressen står inför.

Regeringen föreslår att alla läsarintäkter ska behandlas likvärdigt vid beräkningen av driftsstödet till dagstidningar. Vidare föreslås att villkoret om andelen abonnerad upplaga och den s.k. editionsregeln ska ändras och att möjligheten till begränsat driftsstöd när en tidnings täckningsgrad överstiger den tillåtna ska utökas. Regeringen föreslår även att möjligheten till begränsat driftsstöd för tidningar som delvis är skrivna på finska ska utökas. Därutöver avser regeringen att återkomma med förslag om stödet till storstadstidningar och stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar.

Slutligen föreslår regeringen att Presstödsnämnden ska avvecklas. Enligt regeringen bör nämndens uppgifter inordnas inom Myndigheten för radio och tv, och inom denna myndighet bör en nämnd för presstöd inrättas som ett särskilt beslutsorgan. Organisationsförändringen bör enligt regeringen vara genomförd den 1 juli 2015.

Föreslagna ändringar bör enligt regeringen träda i kraft den 1 juli 2015 respektive den 1 januari 2016.

Regeringen bedömer att det under en övergångsperiod kommer att finnas ett fortsatt behov av statligt presstöd med de förändringar som nu föreslås.

Två följdmotioner (M, C, FP, KD respektive SD) har väckts i ärendet.

Trafikutskottet har yttrat sig över propositionen och en motion i vissa delar.

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag.

Därutöver föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta. Därmed tillstyrks ett motionsyrkande. Vidare föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om möjligheten att stegvis påbörja processen med att

avveckla reklamskatten för dagspressen. Därmed tillstyrks ett motionsyrkande delvis. Utskottet föreslår också att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas t.o.m. den 31 december 2019 under förutsättning att förlängningen godkänns av Europeiska kommissionen. Därmed tillstyrks ett motionsyrkande delvis. Dessutom föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagets genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen pressstödspolitik och hanteras samordnat. Därmed tillstyrks ett motionsyrkande delvis. Slutligen föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att inom ramen för det befintliga anslaget öka driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar. Därmed tillstyrks två motionsyrkanden delvis. Övriga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks.

I betänkandet finns tre reservationer (SD) och ett särskilt yttrande (SD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	13
Utskottets överväganden	16
Godkännande av regeringens förslag	16
Gällande ordning m.m.	16
Propositionen	18
Motionerna	23
Utskottets ställningstagande	23
Utredning om avskaffande av presstödet	24
Motionen	24
Tidigare behandling	24
Utskottets ställningstagande	24
Framtagande av lagförslag för samdistribution av tidningar och post	25
Motionen	25
Presstödskommitténs betänkande	25
Propositionen	26
Aviserad utredning	26
Trafikutskottets yttrande	26
Utskottets ställningstagande	27
Försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post	28
Motionen	28
Presstödskommitténs betänkande	28
Propositionen	29
Trafikutskottets yttrande	29
Utskottets ställningstagande	29
Reklamskatten	30
Motionen	30
Gällande ordning m.m.	31
Presstödskommitténs betänkande	32
Propositionen	32
Utskottets ställningstagande	32
Presstödsförordningens giltighetstid	33
Motionen	33
Gällande ordning	33
Presstödskommitténs betänkande	33
Propositionen	33
Tidigare behandling	34
Utskottets ställningstagande	35
Fortsatt behandling av Presstödskommitténs fyra huvudförslag	36
Motionen	36
Gällande ordning	36
Presstödskommitténs betänkande	37
Propositionen	39
Utskottets ställningstagande	39
Presstödskommitténs övriga förslag	40

Motionen	40
Gällande ordning	42
Presstödskommitténs betänkande	43
Propositionen	44
Utskottets ställningstagande	46
Reservationer	47
1. Utredning om avskaffande av presstödet, punkt 2 (SD)	47
2. Presstödsförordningens giltighetstid, punkt 6 (SD)	47
3. Presstödskommitténs övriga förslag, punkt 8 (SD)	48
Särskilda yttranden	49
Godkännande av regeringens förslag, punkt 1 (SD)	49
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	50
Propositionen	50
Följdmotionerna	50
<i>Bilaga 2</i>	
Trafikutskottets yttrande 2014/15:TU5y	52

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Godkännande av regeringens förslag

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om

- a) utökad möjlighet till begränsat driftsstöd även när tidningens täckningsgrad överstiger den tillåtna (avsnitt 4.2 i propositionen),
- b) utökad möjlighet till begränsat driftsstöd för tidningar som delvis skriver på finska (avsnitt 4.3 i propositionen),
- c) ändring av editionsregeln (avsnitt 4.4 i propositionen),
- d) ändring av villkoret om andel abonnerad upplaga (avsnitt 4.5 i propositionen),
- e) likvärdig behandling av läsarintäkter vid stöd (avsnitt 4.6 i propositionen), och
- f) förändrad myndighetsorganisation för presstödet (avsnitt 5 i propositionen).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:88 punkterna 1–6.

2. Utredning om avskaffande av presstödet

Riksdagen avslår motion

2014/15:3066 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD).

Reservation 1 (SD)

3. Framtagande av lagförslag för samdistribution av tidningar och post

Riksdagen avslår motion

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1.

4. Försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

5. Reklamskatten

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om möjligheten att stegvis påbörja processen med att avveckla reklamskatten för dagspressen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3.

6. Presstödsförordningens giltighetstid

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas t.o.m. den

31 december 2019 under förutsättning att förlängningen godkänns av Europeiska kommissionen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 4.

Reservation 2 (SD)

7. Fortsatt behandling av Presstödskommitténs fyra huvudförslag

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagets genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 6.

8. Presstödskommitténs övriga förslag

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att inom ramen för det befintliga anslaget öka driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 5 och 7.

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 7 maj 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Björn von Sydow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (FP), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S), Berit Högman (S) och Per Bill (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I december 2011 fick en parlamentarisk kommitté – Presstödskommittén – i uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen och att lämna förslag till utformningen av ett framtida stödsystem. Kommittén hade även i uppdrag att vid behov lämna förslag på en förändrad myndighetsorganisation. I september 2013 överlämnade Presstödskommittén sitt slutbetänkande Översyn av det statliga stödet till dagspressen (SOU 2013:66). I betänkandet redovisar kommittén sina överväganden och förslag om ett framtida statligt stöd till dagspressen.

Presstödskommitténs betänkande har remissbehandlats. Presstödsnämnden ansåg i sitt remissyttrande att även presstödsförordningens krav rörande abonnerad totalupplaga för hög- och medelfrekventa dagstidningar borde ändras, och nämnden har därefter i en skrivelse till Kulturdepartementet lämnat förslag till ändring i denna del. Nämndens skrivelse har remissbehandlats.

I december 2014 föreslog konstitutionsutskottet att riksdagen skulle tillkänna för regeringen vad utskottet anförde om att några av Presstödskommitténs förslag skulle vara genomförda tidigare än 2017 och att Presstödsnämnden i lämplig form skulle infogas i Myndigheten för radio och tv (bet. 2014/15:KU1). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2014/15:56).

Regeringen beslutade i februari 2015 att ge Presstödsnämnden i uppdrag att föreslå ett innovationsstöd för den tryckta dagspressen. Enligt uppdraget ska förslaget ta sin utgångspunkt i Presstödskommitténs förslag till ett omställningsstöd, och syftet med stödet är att ge förutsättningar för en långsiktig utveckling av elektroniska publiceringstjänster. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2015.

Den 5 mars 2015 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet i dess nuvarande form upphör (dir. 2015:26). Utredaren ska enligt direktiven med utgångspunkt i den ovannämnda analysen lämna förslag till utformning av nya mediepolitiska verktyg. Uppdraget ska redovisas slutligt senast den 30 april 2016.

Regeringen överlämnade den 19 mars 2015 propositionen Statens stöd till dagspressen (prop. 2014/15:88) till riksdagen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1.

Två följdmotioner (M, C, FP, KD respektive SD) har väckts i ärendet. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Konstitutionsutskottet har gett kulturutskottet och trafikutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och en av motionerna i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde. Trafikutskottets yttrande finns i bilaga 2. Kulturutskottet har beslutat att inte yttra sig i ärendet.

Den 21 april 2015 lämnade företrädare för Sveriges Fådagarstidningar och Pres(s)gruppen sina synpunkter på statens stöd till dagspressen (presstödet) utifrån regeringens proposition och följdmotionerna. Samma dag lämnade företrädare för Presstödsnämnden information om hur presstödet används i dag, om omfattningen av det outnyttjade anslaget och om det pågående arbetet med att förbereda en förändrad myndighetsorganisation för presstödet.

Bakgrund

Presstödet

Statens stöd till dagspressen har funnits sedan början av 1970-talet. Utgifterna för stödet styrs bl.a. av antalet stödberättigade dagstidningar och storleken på dessa tidningars upplagor. Bestämmelser om presstödet finns i presstödsförordningen (1990:524).¹ Förordningen är tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2016. Tidningsföretag som vill ha stöd enligt presstödsförordningen ska ansöka om det hos Presstödsnämnden.

Presstödet lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Driftsstödet är ett direkt stöd till vissa dagstidningars produktion medan distributionsstödet lämnas till samverkan inom tidningsdistributionen förutsatt att minst två tidningar deltar. Av 1 kap. 4 § presstödsförordningen följer att driftsstödet består av allmänt driftsstöd och begränsat driftsstöd.

I 1 kap. 6 § presstödsförordningen definieras olika begrepp som används i förordningen.

Med en dagstidning avses en allmän nyhetstidning eller publikation av dagspresskaraktär med reguljär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. Tidningen ska normalt komma ut med minst ett nummer per vecka och ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska samt i huvudsak distribueras inom landet. Av bestämmelsen framgår vidare att tidningen ska komma ut under eget namn och att det egna redaktionella innehållet ska utgöra minst 55 procent av det totala redaktionella innehållet.

En högfrekvent dagstidning är en dagstidning som normalt kommer ut med sex eller sju nummer per vecka och en medelfrekvent dagstidning är en dagstidning som normalt kommer ut med tre till fem nummer per vecka. Med en lågfrekvent dagstidning avses en dagstidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka.

En storstadstidning är en dagstidning som har Stockholm, Göteborg eller Malmö som utgivningsort. Tidningen ska normalt komma ut med sju nummer per vecka och under det senaste kalenderåret före det år som stödet avser ha haft ett redaktionellt innehåll som omfattat minst 30 000 spaltmeter.

I 2 kap. presstödsförordningen regleras under vilka förutsättningar olika typer av dagstidningar är berättigade till driftsstöd. Bestämmelserna behandlas närmare längre fram i betänkandet.

¹ Omtryck SFS 1996:1607.

Presstödsreglering

Presstödsförordningen är utformad som en rättighetsförordning. Det innebär att presstöd lämnas med de belopp som framgår av förordningen och under förutsättning att de kriterier för stödet som anges i förordningen är uppfyllda.

Presstödet regleras alltså i en förordning som utfärdas av regeringen. Normgivningsmakten regleras i 8 kap. regeringsformen. Av 8 kap. 7 § första stycket 2 följer att regeringen får meddela föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riksdagen. Enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 ska föreskrifter meddelas genom lag om de avser förhållanden mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Inom regeringens s.k. restkompetens faller berättigande föreskrifter t.ex. om statsbidrag och sociala understöd av olika slag, även om det i sådana fall krävs ett beslut av riksdagen i fråga om medelstilldelningen. Att regeringen får meddela föreskrifter i ett visst ämne hindrar inte att riksdagen meddelar föreskrifter i samma ämne (8 kap. 8 § regeringsformen).

Regeringen har genom åren behandlat frågor om presstödet såväl i samband med budgetpropositioner som i särskilda propositioner. Förslag från regeringen om ändringar i presstödssystemet har behandlats av riksdagen på så sätt att riksdagen godkänt förslagen fullt ut eller med vissa ändringar. Regeringen har därefter beslutat om ändringar i presstödsförordningen. Förslag till förordningstexter har i regel inte funnits med i det underlag som riksdagen har beslutat om.

EU:s statsstödsregler

I fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) finns bestämmelser om statligt stöd. Med statligt stöd avses stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel. Av artikel 107.1 i EUF-fördraget framgår att statligt stöd, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, är oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Detta gäller dock inte om annat föreskrivs i EUF-fördraget.

Av artikel 107.3 i EUF-fördraget följer att vissa former av stöd kan anses vara förenliga med den inre marknaden. Det kan t.ex. gälla stöd som ges för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset. Det kan också gälla stöd som ges för att främja kultur och bevara kulturarvet, om stödet inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom unionen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

Europeiska kommissionen (kommissionen) har ansvaret för tillämpningen av unionsreglerna om statligt stöd. Enligt artikel 108.1 i EUF-fördraget ska kommissionen i samarbete med medlemsstaterna fortlöpande granska alla

stödprogram som förekommer i dessa stater. Kommissionen ska också underrättas om planerade ändringar i befintliga stöd (artikel 108.3 i EUF-fördraget). Underrättelsen till kommissionen ska göras i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om kommissionen anser att en sådan plan inte är förenlig med den inre marknaden enligt artikel 107 i EUF-fördraget, ska den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i artikel 108.2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

Presstödet har prövats av kommissionen i anslutning till Sveriges EU-inträde 1995. Även ändringar av driftsstödet har prövats av kommissionen. Det svenska presstödet har ansetts utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget.

Presstödskommitténs betänkande

I december 2011 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen utifrån en bred genomlysning av konkurrensförutsättningarna på mediemarknaden och behovet av stöd till dagspressen. Utifrån denna översyn skulle kommittén lämna förslag till hur ett framtida stödsystem kunde utformas.

Kommittén, som antog namnet Presstödskommittén, överlämnade i september 2012 delbetänkandet Stöd till dagstidningar på samiska och meänkieli (SOU 2012:58). I september 2013 överlämnade Presstödskommittén sitt slutbetänkande Översyn av det statliga stödet till dagspressen (SOU 2013:66).

I slutbetänkandet redovisar Presstödskommittén sina överväganden och förslag om ett framtida statligt stöd till dagspressen.

Det statliga engagemanget för dagspressen bör enligt kommittén inte begränsas till det selektiva presstödet utan bör även omfatta generella åtgärder inom ramen för skattesystemet. Enligt Presstödskommittén bör reklamskatten avskaffas i enlighet med ett tillkännagivande från riksdagen 2002. Vidare framhåller Presstödskommittén att regeringen bör verka för att EU:s mervärdesskattedirektiv ändras så att medlemsstaterna kan tillämpa en reducerad skattesats även för digitala medier. Därutöver efterlyser kommittén en permanent och långsiktig lösning när det gäller samdistribution av tidningar och post.

När det gäller statens stöd till dagspressen ansluter sig Presstödskommittén till de grundläggande motiv och målsättningar som legat till grund för statsmakernas tidigare beslut om presstödet. Kommittén framhåller att massmediernas betydelse för en levande demokrati motiverar ett fortsatt statligt engagemang och att dagstidningarnas roll för medborgarnas möjligheter att hålla sig informerade om och delta i frågor av betydelse för samhällslivet är unik och central. Mot bakgrund av det anförda förordar Presstödskommittén ett fortsatt presstöd i form av driftsstöd och att målet liksom hittills bör vara publicistisk mångfald. Det bästa sättet att uppnå publicistisk mångfald är enligt kommittén konkurrens mellan olika tidningar med skilda redaktioner, och driftsstödets mål bör vara att främja en yttre mångfald inom dagstidningsbranschen.

Kommittén framhåller att i en tid med snabba förändringar av tidningsutgivningens förutsättningar och en ökande osäkerhet om vad den tekniska utvecklingen kommer att leda till kan alltför stora ingrepp i den gällande regleringen leda till oförutsedda och negativa resultat.

Enligt kommittén bör ändringar göras i de nuvarande reglerna för driftsstödet för att stärka tidningarnas arbete för att öka antalet prenumeranter och andra betalande läsare. Med de förslag till ändringar som lämnas vill kommittén skapa starkare incitament för dagstidningar med driftsstöd att öka sina läsarintäkter. De utvecklingstendenser som presenteras i betänkandet ger enligt kommittén ett underlag för fortsatta överväganden om hur nyhetsförmedlingens villkor kan tryggas på längre sikt.

Presstödskommittén lämnar i betänkandet en rad förslag till ändringar som rör driftsstödet. Bland annat föreslås att alla läsarintäkter ska behandlas likvärdigt, att uppenbarhetskravet i den s.k. editionsregeln ska tas bort och att extrastödet till storstadstidningarna ska avskaffas. Vidare föreslår kommittén en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och högre stödbelopp för lågfrekventa dagstidningar. Därutöver föreslås ett nytt omställningsstöd för elektroniska publiceringstjänster och högre driftsstöd till elektroniskt distribuerade tidningar. Ett par förslag rör förutsättningarna för begränsat driftsstöd. Enligt kommittén bör en ny presstödsförordning träda i kraft den 1 januari 2017 och förordningen bör tidsbegränsas t.o.m. den 31 december 2021.

En del av Presstödskommitténs redovisade förslag och bedömningar behandlas närmare längre fram i betänkandet.

Presstödskommitténs ordförande och dåvarande justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger har avgett en reservation. Enligt Hans-Gunnar Axberger borde kommittén närmare ha utrett förutsättningarna för ett annat stödssystem än det nuvarande. Han framhåller att dagens presstödssystem bara är tillgängligt för dagstidningar som har en abonnerad upplaga och inte kan överleva av egen kraft samt att systemet inte bör förlängas efter 2017 utan då fasas ut och ersättas av ett stöd som är öppet för alla medier som bedriver professionell journalistik. Presstödssystemet bör enligt Hans-Gunnar Axberger fördelas enligt lag av en oberoende instans under rättssäkra former.

Riksdagens tillkännagivande om presstödet och Presstödsnämnden

Under hösten 2014 behandlade konstitutionsutskottet regeringens Budgetproposition för 2015 inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2014/15:1 utg.omr. 1). I anslutning därtill behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden som hade väckts under den allmänna motionstiden 2014. Fyra av dessa motionsyrkanden rörde presstödet och Presstödsnämnden. I två motioner yrkades att presstödet skulle avskaffas medan det i en annan motion begärdes att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att det befintliga presstödssystemet borde revideras på så sätt att dagstidningar i digital form likställdes med dagstidningar i pappersform. Därutöver yrkades i en motion att riksdagen skulle

tillkännage för regeringen att Presstödsnämnden skulle införlivas i Myndigheten för radio och tv.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att det nuvarande presstöds-systemet hade utformats i en tid då förutsättningar för dagspressen var helt andra än i dag och att en rad förändringar skett på dagspressmarknaden (bet. 2014/15:KU1 s. 49 f.). Som exempel i denna del framhölls utvecklingen av e-tidningar och behovet av en större likabehandling mellan papperstidningar och e-tidningar vid beräkning av presstödet. Utskottet noterade det pågående arbetet med Presstödskommitténs betänkande och att tanken var att ett nytt stöd-system skulle vara på plats 2017. Enligt konstitutionsutskottet fanns det förutsättningar att genomföra några av Presstödskommitténs förslag tidigare än 2017. Därutöver underströk utskottet att det är viktigt att presstödet förvaltas på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt. Regeringen borde därför enligt utskottet överväga om inte Presstödsnämnden i någon form skulle infogas i Myndigheten för radio och tv. Utskottet framhöll att man inom ramen för en sådan myndighetsstruktur givetvis måste beakta att de två myndigheternas roller och arbetsuppgifter skiljer sig åt och att det är viktigt att beakta och säkerställa de olika medieformernas oberoende ställning enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Sammantaget föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkännage för regeringen vad utskottet anförde om att några av Presstödskommitténs förslag skulle vara genomförda tidigare än 2017 och att Presstödsnämnden i lämplig form skulle infogas i Myndigheten för radio och tv. Därmed tillstyrktes delvis två motionsyrkanden och avstyrktes två motionsyrkanden.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2014/15:56).

Medieutredningen

Den 5 mars 2015 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet i dess nuvarande form upphör (dir. 2015:26). Av direktiven framgår bl.a. att en utgångspunkt för analysen ska vara de demokratiska utmaningar som följer av medieutvecklingen och den förändrade medieanvändningen. Allmänhetens behov av en allsidig information och individens möjlighet att vara demokratiskt delaktig oberoende av bostadsort ska stå i fokus. Utredaren ska enligt direktiven med utgångspunkt i den ovannämnda analysen lämna förslag till utformningen av nya mediepolitiska verktyg som syftar till att främja möjligheterna för allmänheten att ta del av en journalistik som präglas av mångfald, allsidig nyhetsförmedling, kvalitet och fördjupning. Utredaren ska redovisa den del av uppdraget som avser att analysera behovet av insatser senast den 31 oktober 2015 och uppdraget att föreslå nya mediepolitiska verktyg ska redovisas senast den 30 april 2016.

Presstödsnämndens uppdrag

Regeringen har gett Presstödsnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag på innovationsstöd till den tryckta dagspressen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2015.

Syftet med innovationsstödet är enligt regeringen att ge förutsättningar för en långsiktig utveckling av elektroniska publiceringstjänster, och förslaget ska ta sin utgångspunkt i Presstödskommitténs förslag till omställningsstöd (prop. 2014/15:88 s. 9). Det nya stödet ska fördelas av Presstödsnämnden efter särskild ansökan och rymmas inom de beslutade ekonomiska ramarna för presstödsanslaget. Stödet ska fördelas i mån av tillgängliga medel. Det nya stödet ska inte begränsas till de dagstidningar som är berättigade till driftsstöd utan vara öppet för alla tryckta tidningar av dagspresskaraktär och utan krav på en abonnerad upplaga.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen framhåller i propositionen att medielandskapet har genomgått stora förändringar sedan grunderna för det nuvarande presstödsystemet utformades och att det därför vid utformningen av ett framtida stödsystem är viktigt att beakta medieutvecklingen och den förändrade medieanvändningen. I likhet med bl.a. Presstödskommitténs ordförande och flera remissinstanser anser regeringen att det krävs större förändringar av stödsystemet än de ändringar som föreslås i Presstödskommitténs slutbetänkande. Mot bakgrund av det anförda har regeringen som redovisats ovan gett en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet i dess nuvarande form upphör. Därutöver har Presstödsnämnden fått i uppdrag att ta fram ett förslag till innovationsstöd för den tryckta dagspressen. Regeringen konstaterar dock att Medieutredningen ska redovisa sitt uppdrag slutligt senast den 30 april 2016 och att det kommer att krävas tid för att bereda och genomföra de förslag som utredningen lämnar. Därtill kommer att Presstödsnämndens uppdrag ska redovisas senast den 15 maj 2015 och att eventuella bestämmelser om ett innovationsstöd skulle kunna träda i kraft under 2016.

I propositionen konstaterar regeringen att i den omställningsprocess som pågår inom tidningsbranschen befinner sig de driftsstödsberättigade dagstidningarna i en ekonomiskt särskilt svår situation, att flera dagstidningar inte skulle ha överlevt utan det statliga stödet och att presstödet inte har hindrat den effektivisering och strukturrationalisering som präglat dagstidningsbranschen genom introduktionen av ny teknik och bildandet av nya företagsstrukturer. Mot bakgrund av det anförda gör regeringen bedömningen att det under en övergångsperiod kommer att finnas ett fortsatt behov av ett presstödsystem med i huvudsak samma utformning som i dag. Stödsystemet behöver dock enligt regeringen anpassas till de förändrade tekniska och ekonomiska förutsättningar som råder för dagspressen.

Flera av de förslag som Presstödskommittén och Presstödsnämnden har lämnat innebär enligt regeringen på kort sikt förbättringar av det nuvarande

presstödsystemet. Dessa förslag åtgärdar några av problemen med den nuvarande regleringen och säkerställer en bättre användning av presstödsanslaget. Förslagen bidrar också enligt regeringen till att presstödsystemet blir mer effektivt, proportionerligt och rättvist. Sammantaget anser regeringen att det är angeläget att några av Presstödskommitténs förslag respektive förslaget från Presstödsnämnden genomförs.

Enligt regeringen bör några av de bestämmelser i presstödsförordningen som rör driftsstödet ändras. Regeringen föreslår att alla läsarintäkter ska behandlas likvärdigt vid beräkning av driftsstödet till dagstidningar. Vidare föreslås att villkoret om andelen abonnerad upplaga och editionsregeln ska ändras och att möjligheten till begränsat driftsstöd när en tidnings täckningsgrad överstiger den tillåtna ska utökas. Regeringen föreslår även att möjligheten till begränsat driftsstöd för tidningar som delvis är skrivna på finska ska utökas.

Slutligen föreslår regeringen att Presstödsnämnden ska avvecklas. Enligt regeringen bör nämndens uppgifter inordnas inom Myndigheten för radio och tv, och inom denna myndighet bör en nämnd för presstöd inrättas som ett särskilt beslutsorgan. Organisationsförändringen bör enligt regeringen vara genomförd den 1 juli 2015.

Regeringen bedömer att det under en övergångsperiod kommer att finnas ett fortsatt behov av presstöd med de förändringar som nu föreslås. De föreslagna ändringarna bör enligt regeringen träda i kraft den 1 juli 2015 respektive den 1 januari 2016.

Regeringen konstaterar att Presstödskommittén i sitt arbete har tagit utgångspunkt i den nuvarande presstödsregleringen och att kommittén i sitt förslag till ny förordning har lämnat de flesta bestämmelserna i presstödsförordningen oförändrade. Kommitténs förslag till ny presstödsförordning ligger alltså enligt regeringen mycket nära den nuvarande presstödsförordningen. Mot denna bakgrund och med beaktande av att förordningen är tänkt att gälla under en begränsad tidsperiod saknas enligt regeringen skäl att utforma en helt ny förordning. Presstödsförordningens giltighetstid bör enligt regeringen förlängas t.o.m. den 31 december 2018. Det krävs dock att förlängningen godkänns av kommissionen.

Därutöver avser regeringen att i budgetpropositionen för 2016 återkomma med förslag om stödet till storstadstidningarna och om stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar. Därmed skulle sådana förändringar enligt regeringen kunna träda i kraft den 1 januari 2016 i samband med flera andra föreslagna ändringar.

Slutligen gör regeringen bedömningen att några av Presstödskommitténs förslag inte bör genomföras. I denna del kan nämnas kommitténs förslag om att distributionsstödet ska avskaffas och att bestämmelsen i presstödsförordningen om jämkning av stöd till elektroniskt distribuerade tidningar ska tas bort. Presstödskommittén har vidare föreslagit lättnader i bestämmelserna i presstödsförordningen om stöd till tidningar på andra språk än svenska för att

möjliggöra spridning utanför Sverige. Slutligen har kommittén föreslagit förändrade stödnivåer för lågfrekventa dagstidningar och att sådana dagstidningar i det lägsta upplageskiktet kan berättigas till stöd under högst tre år.

Utskottets överväganden

Godkännande av regeringens förslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag.

Jämför särskilt yttrande (SD).

Gällande ordning m.m.

Begränsat driftsstöd

Ett begränsat driftsstöd kan lämnas för en dagstidning vars utgivningsort är Gotlands, Borgholms, Mörbylånga eller Laholms kommun, om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad (2 kap. 7 § presstödsförordningen). Med täckningsgrad avses i presstödsförordningen en tidnings genomsnittliga procentuella spridning bland hushållen på utgivningsorten under de tre senaste kalenderåren.

Av förarbetena till presstödsförordningen framgår att driftsstöd bör kunna beviljas tidningar i vissa glesbygdsområden som kännetecknas av en extraordinär marknadsstruktur och där var och en av tidningarna fyller en särskild funktion för mångfalden inom dagspressen (prop. 1989/90:78 s. 23 f.). I de utgivningsorter som räknas upp i bestämmelsen anses det råda sådana geografiska eller befolkningsmässiga förhållanden att den till en viss procentandel beräknade hushållstäckningen inte ger en rättvisande bild av den faktiska konkurrenssituationen. Även ett högt täckningstal anses nämligen representera en tämligen liten upplaga mätt i absoluta tal.

Av 2 kap. 8 § första stycket presstödsförordningen följer att ett begränsat driftsstöd också kan lämnas för en dagstidning om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad, om tidningen har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 procent är skrivet på

1. finska och utgivningsorten är Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå kommun,
2. samiska och utgivningsorten är en kommun som ingår i förvaltningsområdet för samiska enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk,
3. meänkieli och utgivningsorten är en kommun som ingår i förvaltningsområdet för meänkieli enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, eller
4. fler än ett av språken finska, samiska eller meänkieli och utgivningsorten är en kommun som anges i 1–3.

Enligt 2 kap. 8 § andra stycket presstödsförordningen får Presstödsnämnden bestämma att stöd enligt första stycket 2–4 kan lämnas även om utgivningsorten inte är en kommun som ingår i förvaltningsområdet för samiska eller meänkieli om det är uppenbart att tidningens spridningsområde innefattar ett sådant förvaltningsområde.

Editionsregeln

Om det är uppenbart att flera publikationer är att anse som en och samma publikation, trots att de uppfyller kravet på minst 55 procent eget redaktionellt innehåll och kommer ut under olika namn, ska Presstödsnämnden vid tillämpningen av presstödsförordningen betrakta publikationen som en (1 kap. 7 § presstödsförordningen). Den aktuella bestämmelsen kallas för editionsregeln och infördes för att strama upp kriterierna i presstödsförordningen i syfte att undvika ett kringgående av reglerna (prop. 1996/97:3 s. 169).

Andelen abonnerad upplaga för hög- och medelfrekventa dagstidningar

Av presstödsförordningen framgår de grundläggande villkoren för att en hög- eller medelfrekvent dagstidning ska vara berättigad till allmänt driftsstöd. Bland annat ska tidningens totalupplaga i huvudsak vara abonnerad (2 kap. 1 § första stycket 2). Enligt Presstödsnämndens föreskrifter innebär detta att minst 70 procent av totalupplagan ska vara abonnerad.

I presstödsförordningen regleras även vad som krävs för att en lågfrekvent dagstidning ska vara berättigad till allmänt driftsstöd. Bland annat ska tidningens totalupplaga till övervägande del vara abonnerad (2 kap. 3 § första stycket 2). Enligt Presstödsnämndens föreskrifter innebär detta att minst 51 procent av totalupplagan ska vara abonnerad.

Läsarintäkter

I 2 kap. 2 § första stycket presstödsförordningen anges att för en hög- eller medelfrekvent dagstidning beräknas det årliga allmänna driftsstödet genom att tidningens veckovolym, uttryckt i tusental exemplar, multipliceras med 235 000 kronor (bidragssats). Det sammanlagda årliga allmänna driftsstödet får dock inte överstiga 16 861 000 kronor. Med veckovolym avses en tidnings upplaga multiplicerat med det antal nummer som normalt ges ut per vecka (1 kap. 6 § presstödsförordningen).

För lågfrekventa dagstidningar används en modell med fasta stödbelopp för olika abonnerade upplagor.

Presstödsnämnden

Som redovisats tidigare har Presstödsnämnden i uppgift att pröva ansökningar om presstöd. Presstödsnämnden är en nämndmyndighet. Myndighetens organisation och verksamhet regleras närmare i myndighetsförordningen

(2007:515) och förordningen (2007:1191) med instruktion för Presstödsnämnden.

Av 1 § förordningen med instruktion för Presstödsnämnden följer att nämndens huvudsakliga uppgift är att fördela det statliga stödet till dagspressen. Vidare ska myndigheten följa och analysera utvecklingen inom dagspressen. Presstödsnämnden ska årligen rapportera till regeringen om den ekonomiska utvecklingen för olika tidningsgrupper, förändringar i tidningsägandet, utvecklingen av och förutsättningarna för tidningsdistributionen samt övriga väsentliga förändringar inom dagspressen (2 § förordningen med instruktion för Presstödsnämnden).

Av 14 § myndighetsförordningen framgår att nämnden i en nämndmyndighet ska bestå av det antal ledamöter som regeringen bestämmer, att en av ledamöterna ska vara ordförande och att en av ledamöterna ska vara vice ordförande. Regeringen utser ledamöterna för en bestämd tid (22 § myndighetsförordningen). Av 4 § förordningen med instruktion för Presstödsnämnden följer att nämnden ska ha högst elva ledamöter och att det för varje ledamot ska finnas en personlig suppleant. Enligt gällande praxis ska alla partier i riksdagen vara representerade i nämnden, ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare, förste vice ordföranden ska ha en forskarprofil och andre vice ordföranden ska ha kompetens från tidningsbranschen.

Enligt förordningen med instruktion för Presstödsnämnden ska det vid nämnden finnas ett kansli. Sedan september 2010 har Presstödsnämnden och Myndigheten för radio och tv sina lokaler i Globenområdet i Stockholm. De båda myndigheterna har en gemensam entré och delar också vissa lokalytor. Under 2012 hade Presstödsnämndens kansli fem anställda, varav en kanslichef, tre handläggare och en registrator/kansliassistent. Kanslichefen utses av regeringen.

Presstödsförordningens giltighetstid

Presstödsförordningen var tidigare obegränsad i tiden. Numera är förordningen tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2016.

Propositionen

Begränsat driftsstöd

Regeringen föreslår att ett begränsat driftsstöd ska kunna lämnas för en dagstidning oavsett utgivningsort om täckningsgraden på grund av geografiska eller befolkningsmässiga förhållanden uppenbart ger en missvisande bild av tidningens konkurrensförmåga. Förslaget i denna del överensstämmer med Pressstödskommitténs förslag.

I propositionen konstaterar regeringen att sådana förhållanden som råder på de utgivningsorter som räknas upp i 2 kap. 7 § presstödsförordningen även kan råda på andra utgivningsorter. Det finns därför enligt regeringen anledning att

utvidga bestämmelsens tillämpningsområde och – i stället för att räkna upp utgivningsorter – ange under vilka förhållanden en tidning kan komma i fråga för begränsat driftsstöd. Regeringen framhåller att även om utgivningsorterna för tidningar som kan få stöd inte längre ska räknas upp i bestämmelsen är det alltså fråga om en undantagsbestämmelse.

Regeringen föreslår vidare att den geografiska avgränsningen för tidningar som delvis är skrivna på finska ska utvidgas till att omfatta utgivningsorter som ingår i förvaltningsområdet för finska enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Även tidningar vars utgivningsort inte ingår i förvaltningsområdet ska enligt regeringen ha rätt till driftsstöd om det är uppenbart att tidningens spridningsområde innefattar detta område. Förslagen i denna del överensstämmer med Presstödskommitténs förslag.

I propositionen framhåller regeringen att det redovisade förslaget innebär att den geografiska avgränsningen för tidningar som delvis är skrivna på finska, samiska eller meänkieli blir densamma oavsett vilket språk tidningen är skriven på. För finska språket innebär förslaget att den geografiska avgränsningen utökas. Förutsättningarna för den enda tidning som i dag får stöd enligt bestämmelsen och som delvis är skriven på finska kommer dock enligt regeringen inte att ändras.

När det gäller de övriga minoritetsspråken noterar regeringen att det i direktiven till medieutredningen anges att utredaren i sin analys ska beakta de nationella minoriteternas behov och rättigheter när det gäller nyhetsinformation på de nationella minoritetsspråken.

Editionsregeln

Regeringen föreslår att kravet i 1 kap. 7 § presstödsförordningen om att det ska vara uppenbart att flera publikationer är att anse som en och samma publikation för att betraktas som en tas bort. Förslaget i denna del överensstämmer med Presstödskommitténs förslag.

Enligt regeringen kommer tillämpningen av bestämmelsen förmodligen inte att ändras på något avgörande sätt genom att uppenbarhetskriteriet tas bort. För att Presstödsnämnden ska ges ett större utrymme för bedömningar av frågor om bidragsmissbruk anser regeringen dock att uppenbarhetskravet bör tas bort.

Andelen abonnerad upplaga för hög- och medelfrekventa dagstidningar

Regeringen föreslår att kravet i presstödsförordningen om att en hög- eller medelfrekvent dagstidnings totalupplaga i huvudsak ska vara abonnerad ändras till att totalupplagan till övervägande del ska vara abonnerad. Förslaget i denna del överensstämmer med Presstödsnämndens förslag.

I propositionen anför regeringen att kravet på andelen abonnerad upplaga bör vara densamma för dagstidningar oavsett utgivningsfrekvens. Några skäl som motiverar att kraven skiljer sig åt mellan de olika tidningskategorierna

finns enligt regeringens mening inte. Regeringen noterar också att många dagstidningar på grund av de senaste årens stora upplageminskningar verkar ha svårt att uppfylla kravet på en i huvudsak abonnerad upplaga.

Den föreslagna ändringen ger enligt regeringen hög- och medelfrekventa dagstidningar ökade möjligheter att locka läsare genom exempelvis marknadsföring och kampanjer – utan att tidningsföretaget för den skull förlorar rätten till driftsstöd. De ovannämnda dagstidningarna ges dessutom bättre möjlighet att konkurrera på samma villkor som lågfrekventa tidningar med driftsstöd och tidningar utan driftsstöd. Regeringen bedömer att de negativa konsekvenser förslaget kan få för dagstidningar utan driftsstöd inklusive gratistidningar blir begränsade. Som skäl för detta framhåller regeringen att om förslaget godkänns kommer hög- och medelfrekventa dagstidningar inte att i högre utsträckning än i dag få stöd för kampanjer eller spridning i marknadsföringssyfte. Förslaget förväntas inte heller enligt regeringen innebära att nya dagstidningar blir berättigade till stöd. Dessutom anser regeringen att statens utgifter för preststödet inte kommer att öka.

Läsarintäkter

Regeringen föreslår att alla läsarintäkter ska behandlas likvärdigt när ett stödbelopp bestäms. Förslaget i denna del överensstämmer med Preststödskommitténs förslag.

I propositionen konstaterar regeringen att beräkningsmetoderna för det allmänna driftsstödet i huvudsak har varit oförändrade sedan de infördes 1990, att medieutvecklingen och förändrade medievanor har medfört att utgångspunkten i abonnerad upplaga inte längre är lika relevant och att de ändrade tekniska och ekonomiska förutsättningarna för dagspressen har medfört behov av förändringar när det gäller beräkningen av driftsstödet. Regeringen framhåller vidare att några av de utmaningar som dagspressen står inför rör digitaliseringen och tidningsföretagens svårigheter att ta betalt för det digitala innehållet. Enligt regeringen är det viktigt att en stödreglering inte är utformad så att det är till nackdel för en tidning att öka sin upplaga eller att effektivisera sin produktion. Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att ett tekniskt neutralt system bör användas vid beräkningen av stödbeloppen. Enligt regeringen bör alla läsarintäkter från abonnemang, digital försäljning och lösnummer omfattas vid beräkningen av stödbeloppen.

För att den föreslagna ändringen ska kunna genomföras bör enligt regeringen en definition av såld upplaga införas i preststödsförordningen. Såld upplaga bör utgöras av en tidnings abonnerade upplaga samt den upplaga som motsvarar läsarintäkterna från digital publicering och försäljning av lösnummer. Bestämmelserna om beräkning av ett allmänt driftsstöd bör därför enligt regeringen ändras på så sätt att beloppet knyts till en viss såld upplaga i stället för till en abonnerad upplaga. Vid beräkningen av en tidnings veckovolym ska således även en tidnings sålda upplaga inkluderas.

Regeringen framhåller att förslaget gäller vid beräkningen av vilket stödbelopp som ska betalas ut till en tidning. Därutöver anser regeringen inte att kraven på abonnerad upplaga för att få rätt till presstöd ska ändras utöver vad som föreslås om att villkoret om andel abonnerad upplaga ska lättas för hög- och medelfrekventa dagstidningar.

Förändrad myndighetsorganisation för presstödet

Regeringen föreslår att Presstödsnämnden ska avvecklas. Kostnaderna för genomförandet av organisationsförändringen ska enligt regeringen rymmas inom myndighetens förvaltningsanslag. Förslaget i denna del överensstämmer inte med Presstödskommitténs bedömning.

Regeringen bedömer att Presstödsnämndens uppgifter bör föras över till Myndigheten för radio och tv och att en nämnd för presstöd bör inrättas som ett särskilt beslutsorgan inom myndigheten.

I propositionen framhåller regeringen att det finns behov av att minska sårbarheten hos en myndighet av Presstödsnämndens storlek samt att det är önskvärt med en myndighetsorganisation som har förutsättningar att följa de förändringar som sker och möta de krav som ställs. En inordning av Presstödsnämndens uppgifter i Myndigheten för radio och tv innebär enligt regeringen ekonomiska besparingar inom det ekonomiadministrativa området och skapar goda förutsättningar för en minskad sårbarhet vid hanteringen av presstödsfrågorna. Den föreslagna organisationsförändringen innebär också bättre förutsättningar för en samlad omvärldsbevakning inom medieområdet och för kompetensförsörjningen.

För att säkerställa fortsatt självständighet vid beslut om presstöd bör enligt regeringen ansökningar om presstöd prövas av ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för radio och tv, och det särskilda beslutsorganet bör ansvara för sina beslut. I denna del framhåller regeringen att det redan i dag finns ett annat särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för radio och tv – granskningsnämnden för radio och tv. Myndigheten för radio och tv har således upparbetade rutiner för hur ett särskilt beslutsorgan organisatoriskt kan inordnas i myndighetens verksamhet och för hur beslutsorganets självständighet ska säkerställas. Regeringen anser att skillnaderna i reglering av etermedier respektive dagspress inte innebär några principiella hinder mot den föreslagna organisationsförändringen.

Det förhållandet att Presstödsnämnden redan är samlokaliserad med Myndigheten för radio och tv och att myndigheterna delar it-system och it-stöd underlättar enligt regeringen en överföring av Presstödsnämndens uppgifter till Myndigheten för radio och tv. Därmed kommer också kostnaderna för att genomföra förändringen att vara små och bedöms kunna rymmas inom respektive myndighets förvaltningsanslag. Regeringen lämnar i Vårändringsbudget för 2015 förslag om förändrat ändamål för berörda anslag för att möjliggöra organisationsförändringen (prop. 2014/15:99 s. 13).

Av propositionen framgår vidare att regeringen den 26 februari 2015 gav Presstödsnämnden i uppdrag att dels förbereda en överföring av uppgifter till Myndigheten för radio och tv, dels förbereda en avveckling av nämnden som myndighet. Regeringen gav samma dag Myndigheten för radio och tv i uppdrag att förbereda inordnandet av uppgifter från Presstödsnämnden i myndigheten. Uppdragen har getts under förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar.

Giltighetstid samt ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen bedömer att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas t.o.m. den 31 december 2018 förutsatt att en sådan förlängning godkänns av kommissionen. Regeringens överväganden i denna del utvecklas nedan i samband med behandlingen av motion 2014/15:3067 yrkande 4.

Enligt regeringens bedömning bör Presstödsnämnden upphöra som myndighet den 30 juni 2015 och nämndens uppgifter bör inordnas i Myndigheten för radio och tv den 1 juli 2015. De ändringar i presstödsförordningen som föreslås i propositionen bör enligt regeringen träda i kraft den 1 juli 2015 respektive den 1 januari 2016. När det gäller frågan om ikraftträdande av föreslagna ändringar i presstödsförordningen överensstämmer regeringens bedömning inte med Presstödskommitténs förslag. Enligt Presstödskommitténs förslag ska samtliga ändringar som föreslagits av kommittén träda i kraft den 1 januari 2017.

Regeringen framhåller att det är angeläget att de föreslagna förbättringarna av presstödsystemet kan genomförs så snart som möjligt. Därtill kommer att den föreslagna organisationsförändringen bör vara genomförd i god tid innan merparten av ändringarna i presstödsystemet genomförs.

En lämplig tid för att genomföra organisationsförändringen är enligt regeringen den 1 juli 2015. Detsamma bör gälla för förslagen om utökad möjlighet till begränsat driftsstöd. Föreslagen tid för ikraftträdande i denna del möjliggör för tidningsföretag med tidningar som inte tidigare omfattats av bestämmelserna att söka stöd för en del av 2015. När det gäller de övriga förslagen framhåller regeringen bl.a. att beslut om driftsstöd i normalfallet omfattar ett kalenderår och att förändringen av upplageberäkningen kommer att kräva visst arbete av Presstödsnämnden. Mot denna bakgrund bör enligt regeringen de övriga förslagen till ändringar i presstödsförordningen träda i kraft den 1 januari 2016.

Regeringen anför vidare att ändringen i fråga om presstödsförordningens giltighetstid lämpligen bör träda i kraft i samband med flera andra föreslagna ändringar den 1 januari 2016. Därtill kommer att eftersom presstödet utgör statligt stöd i EUF-fördragets mening ska de föreslagna ändringarna i presstödsförordningen notifieras till och godkännas av kommissionen innan de kan träda i kraft.

I likhet med Presstödskommittén bedömer regeringen att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

Konsekvenser för staten

I propositionen finns en konsekvensanalys. Regeringen framhåller att syftet med de föreslagna ändringarna i presstödsystemet är att bidra till att systemet blir mer effektivt, proportionerligt och rättvist. När det gäller frågan om förslagens eventuella konsekvenser för staten bedömer regeringen att statens kostnader för presstödet sammantaget kommer att öka något och att ökningen kommer att rymmas inom den befintliga ramen. Kostnaderna för avvecklingen av Presstödsnämnden och inordnandet av nämndens uppgifter i Myndigheten för radio och tv kommer enligt regeringen att vara små, och de bedöms rymmas inom respektive myndighets förvaltningsanslag. I denna del framhåller regeringen att en inordning av Presstödsnämndens uppgifter i Myndigheten för radio och tv kommer att innebära besparingar inom det ekonomiadministrativa området och skapa förutsättningar för en minskad sårbarhet vid hanteringen av presstödsfrågorna.

Presstödskommitténs övriga förslag

Regeringen ser behov av att se över stödet till storstadstidningarna och stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar och avser att återkomma med förslag i dessa delar. Därutöver har Presstödsnämnden fått i uppdrag att föreslå ett innovationsstöd för den tryckta dagspressen, och förslaget ska ta sin utgångspunkt i Presstödskommitténs förslag till ett nytt omställningsstöd. Presstödskommitténs övriga förslag bör enligt regeringen inte genomföras. Regeringens överväganden i dessa delar utvecklas nedan i samband med behandlingen av motion 2014/15:3067 yrkandena 1–3 och 5–7.

Motionerna

Två följdmotioner har väckts i ärendet (M, C, FP, KD respektive SD). Dessa motioner behandlas längre fram i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Utredning om avskaffande av presstödet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om utredning av frågan om avskaffande av presstödet.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionen

Jonas Millard och Fredrik Eriksson (båda SD) yrkar i motion 2014/15:3066 att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i motionen om att utreda frågan om avskaffande av det statliga presstödet. Motionärerna framhåller att det i Presstödskommitténs uppdrag inte ingick att utreda frågan om det statliga stödet till dagspressen borde finnas kvar eller om det borde avskaffas. Enligt motionärerna finns det ett värde i att utreda ett eventuellt avskaffande av det statliga presstödet, och resultatet av en sådan utredning kan också utgöra grund för en framtida förändring på området.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har behandlat motioner om avveckling av presstödet vid flera tillfällen. Motionerna har avstyrkts och utskottet har bl.a. framhållit att ett statligt presstöd är av väsentlig betydelse när det gäller att motverka koncentrationstendenser och upprätthålla mångfalden inom dagspressen (t.ex. bet. 2005/06:KU1 s. 31).

De senaste åren har utskottet noterat det pågående arbetet med Presstödskommitténs betänkande, vars resultat enligt utskottet inte borde föregripas (t.ex. bet. 2013/14:KU1 s. 65). Mot denna bakgrund avstyrktes motionsyrkanden om förändringar av det nuvarande presstödssystemet.

Hösten 2014 föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkänna för regeringen vad utskottet anförde om att några av Presstödskommitténs förslag skulle vara genomförda tidigare än 2017 (bet. 2014/15:KU1 s. 49 f.). Därmed avstyrktes två motioner om avveckling av presstödet. I denna del fanns en reservation (SD) i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden om behovet av ett statligt stöd till dagspressen och avstyrker motion 2014/15:3066 (SD).

Framtagande av lagförslag för samdistribution av tidningar och post

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om uppdrag till en aviserad utredning om att ta fram lagförslag för samdistribution av tidningar och post.

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3067 yrkar Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) att riksdagen tillkännager för regeringen att den utredning som kommer att göra en allmän översyn av postlagstiftningen bör få i uppdrag att utarbeta förslag till nödvändig lagstiftning för att införa samdistribution av tidningar och post (yrkande 1).

Motionärerna välkomnar att regeringen i propositionen anför att frågan om samdistribution av tidningar och post kommer att utredas vidare inom ramen för den aviserade allmänna översynen av postlagstiftningen. Denna utredning bör dock enligt motionärerna även få i uppdrag att utarbeta förslag till nödvändig lagstiftning för införandet av samdistribution. Motionärerna framhåller att frågan om en lagreglering eller inte är en fråga för regeringen och riksdagen att avgöra, men lagförslag behöver utarbetas så att en möjlighet finns att införa samdistribution av tidningar och post utan att ytterligare utredningsarbete krävs. Inriktningen av arbetet beträffande en sådan samdistribution bör enligt motionärerna inte enbart bli att Posten AB ska överta utdelningen av morgontidningar. Förslaget till ny lagstiftning bör därför innebära möjlighet att i vissa geografiska områden uppdra åt tidningsdistributionsföretag att dela ut post. I vilken utsträckning andra tjänster som i dag utförs av lantbrevbärare kan överlåtas till tidningsdistributionsföretagen behöver enligt motionärerna bli föremål för närmare analys. Skulle det visa sig omöjligt eller olämpligt att överlåta utförandet av dessa tjänster till tidningsdistributionsföretagen bör utredningen lämna förslag på hur dessa tjänster ska kunna utföras i områden där tidningsdistributionsföretagen svarar för utdelningen av både tidningar och post.

Presstödskommitténs betänkande

Presstödskommittén hade bl.a. i uppdrag att se över frågan om samdistribution av tidningar och post. I kommitténs slutbetänkande finns en redogörelse för EU:s postdirektiv och den svenska lagstiftningen på postområdet (SOU 2013:66 s. 263 f.). Det finns vidare en beskrivning av tidigare utredningar om samdistribution av tidningar och post. Därutöver finns en redogörelse för hur distributionen av tidningar och post fungerar i praktiken.

Presstödskommittén framhåller i betänkandet att det finns ett nära samband mellan frågan om samdistribution av tidningar och post och frågan om

presstödd till samdistribution av olika tidningar. När det gäller frågan om samdistribution av tidningar och post är det kommitténs bedömning att det finns goda möjligheter att få till stånd en rationell samdistribution av tidningar och post och att en sådan samdistribution är särskilt angelägen på landsbygden. Enligt kommittén bör den begränsade försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post under 2014 följas av en permanent och långsiktig lösning av sådan samdistribution. Kommittén understryker att det rationella i en gemensam leverans tidigt på morgonen inte bara gäller delar av landsbygden utan att en samdistribution av tidningar och post på sikt även bör omfatta andra delar av Sverige. En sådan bredare samordning förutsätter dock enligt kommittén att det nuvarande kravet på 85-procentig övernattbefordran ses över i förhållande till EU:s postdirektiv. Enligt kommittén bör en sådan översyn genomföras med inriktningen att nödvändiga författningsändringar kan träda i kraft senast 2017.

Sammantaget bedömer Presstödskommittén att ett försök med samdistribution av tidningar och post bör genomföras under 2014. Med utgångspunkt från erfarenheterna av försöket och med sikte på en permanent och långsiktig samdistribution av tidningar och post bör enligt kommittén den svenska postlagstiftningen ses över.

Propositionen

Regeringen framhåller i propositionen att det för närvarande inte finns någon alternativ samdistribution av tidningar och post på plats och att frågan om hur en sådan samdistribution skulle kunna bli möjlig inte utreddes av Presstödskommittén. För att få en klarare bild av möjligheterna till en sådan samdistribution avser regeringen att utreda detta inom ramen för den aviserade allmänna översynen av postlagstiftningen.

Aviserad utredning

I budgetpropositionen för 2015 har regeringen aviserat att den avser att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en allmän översyn av postlagstiftningen i syfte att säkerställa att det även fortsättningsvis kommer att finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som både är kostnadseffektiv och i så stor utsträckning som möjligt motsvarar hushållens och företagens behov (prop. 2014/15:1 utg.omr. 22 s. 155).

Trafikutskottets yttrande

Trafikutskottet har i ett yttrande, som finns i bilaga 2, behandlat frågan om samdistribution av tidningar och post.

Inledningsvis framhåller utskottet att samdistribution, som kan beskrivas som en utdelningsteknisk lösning, varken regleras i postlagen (2010:1045) eller i någon annan lagstiftning och att frågan om möjliga samdistributionslösningar för tidningar och post har behandlats i flera utredningar.

Mot bakgrund av dagens utveckling med minskande brev- och tidningsvolymer är det enligt utskottet angeläget med initiativ för att uppnå en mer kostnadseffektiv utdelning, inte minst i gles- och landsbygd. Utskottet är därför positivt till att regeringen, i enlighet med Presstödskommitténs önskemål, har aviserat att den ska låta utreda möjligheterna till samdistribution av tidningar och post i anslutning till den planerade översynen av postlagstiftningen.

Utskottet pekar på att de besparingar som kan göras när tidningar och post delas ut av en och samma aktör har framhållits i tidigare betänkanden och utredningar om samdistribution. Därutöver medför samdistribution av tidningar och post miljövinster eftersom distributionstransporterna skulle kunna rationaliseras och utsläppen begränsas.

Vidare framhåller utskottet att posttjänster hör till den grundläggande service som behövs för att skapa attraktiva miljöer för näringslivets utveckling och att möjligheten att få övernattbefordrad post är av central betydelse för inte minst landsbygdens näringsliv. Det är därför utskottets uppfattning att samdistribution av tidningar och post måste utformas på ett sådant sätt att det inte leder till försämrad service och följaktligen en försämrad konkurrenssituation för det lokala näringslivet. Utskottet vill i detta sammanhang även uppmärksamma arbetsmiljöfrågan för postens personal om tidpunkten för utdelning av morgontidningarna blir styrande, eftersom det bl.a. skulle innebära nattarbete.

När det gäller yrkandet om framtäggande av lagförslag för samdistribution framhåller utskottet att komplexiteten i frågan om samdistribution inte bör underskattas och att det därför är bäst att den aviserade utredningen tillåts arbeta förutsättningslöst samt att eventuella slutsatser inte ska föregripas med ett krav på lagförslag utan att utredningen dessförinnan ha fått ta ställning till de praktiska förutsättningarna för samdistribution. Eftersom regeringen i propositionen föreslår att distributionsstödet ska finnas kvar finns det enligt utskottet inte heller något tungt väggande skäl för att skynda fram med en lagreglering i frågan. Ett sådant tillägg till utredarens uppgift riskerar bara enligt utskottet att i onödan fördröja en nödvändig översyn av postlagstiftningen.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2014/15:3067 yrkande 1 bör avstyrkas. I denna del finns en avvikande mening (M, C, FP, KD).

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet vill inledningsvis understryka att det är angeläget att försöka hitta en lösning för samdistribution av tidningar och post. Frågan är dock komplex, och möjliga lösningar för samdistribution av tidningar och post har utretts tidigare.

Vidare konstaterar utskottet att regeringen i propositionen framhåller att den aviserade utredningen med uppdrag att se över postlagstiftningen även ska få i uppgift att utreda frågan om samdistribution av tidningar och post. Utskottet välkomnar detta initiativ från regeringens sida. Enligt utskottet är det av vikt att det i denna utrednings uppdrag även ingår att lämna förslag till möjliga lösningar för samdistribution av tidningar och post och att en sådan lösning kan vara en lagreglering av samdistributionen. Som trafikutskottet framhåller är det dock angeläget att den utredning som regeringen aviserat tillåts arbeta förutsättningslöst och att eventuella slutsatser inte föregrips genom krav på lagförslag utan att utredningen dessförinnan ha fått ta ställning till de praktiska förutsättningarna för samdistribution av tidningar och post. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 1.

Försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta. Därmed bifalls ett motionsyrkande.

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3067 yrkar Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska ta initiativ till ny försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta (yrkande 2). Enligt motionärerna bör det bli fråga om såväl försök där Posten AB genomför den samordnade distributionen som försök där tidningsdistributionsföretagen får distributionsansvaret. De anför vidare att försöksverksamheten bör genomföras i nära samråd med dagstidningarna i försöksområdena och att den bör vara så omfattande att det går att dra tydliga slutsatser om möjligheter och utmaningar med samdistribution av morgontidningar och post. Vid behov kan staten använda sin roll som ägare i Post Nord AB till att verka för att denna försöksverksamhet ska komma till stånd.

Presstödskommitténs betänkande

Som redovisats ovan bedömer Presstödskommittén att det finns goda möjligheter att få till stånd en rationell samdistribution av tidningar och post och att en sådan samdistribution är särskilt angelägen på landsbygden. Kommittén välkomnar den aviserade begränsade försöksverksamheten med samdistribution av tidningar och post under 2014 men understryker samtidigt att det är

angeläget att såväl Posten AB som tidningsdistributionsföretagen deltar. Dessutom bör detta försök enligt kommittén följas av en permanent och långsiktig lösning med samdistribution av tidningar och post.

Sammantaget bedömer Presstödskommittén att aviserad försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post bör genomföras. Med utgångspunkt från erfarenheterna av försöket och med sikte på en permanent och långsiktig samdistribution av tidningar och post bör enligt kommittén den svenska postlagstiftningen ses över.

Propositionen

Regeringen konstaterar att sedan Presstödskommittén lämnade sitt slutbetänkande har ett begränsat försök med samdistribution av tidningar och post genomförts av Post Nord AB i samarbete med dotterbolaget Tidningstjänst AB. Enligt Post Nord AB är samdistribution nattetid inte ett möjligt alternativ för företaget, och det planeras inga ytterligare försök. Till skillnad från den bedömning Presstödskommittén har gjort finns det alltså för närvarande inte någon alternativ samdistribution av tidningar och post på plats.

Trafikutskottets yttrande

Enligt utskottet finns det en rad svårigheter och logistiska utmaningar när utdelningen av tidningar och post ska samordnas. Utskottet anser dock att samdistribution som utdelningsmetod inte kan avfärdas på grundval av de erfarenheter som gjorts från en begränsad försöksverksamhet. För att verkligen pröva samdistributionens möjligheter till en samordnad utdelning av tidningar och post anser utskottet i likhet med motionärerna att det är nödvändigt att nya och mer omfattande försök görs. Utskottet understryker att det i sammanhanget också är viktigt att även aktörer som är fristående från Posten AB ges möjlighet att delta eftersom det kan visa sig värdefullt att ha kompletterande aktörer i framtiden om samdistribution blir en mer allmänt förekommande utdelningsmetod.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2014/15:3067 yrkande 2 bör tillstyrkas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att den försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post som har genomförts har varit begränsad. För att kunna pröva samdistributionens möjligheter till en samordnad utdelning av tidningar och post anser utskottet i likhet med motionärerna och trafikutskottet att det är angeläget och nödvändigt att nya och mer omfattande försök görs. Som motionärerna understryker är det viktigt att även aktörer som är fristående från Posten AB ges möjlighet att delta i en sådan försöksverksamhet eftersom det kan visa sig värdefullt att ha kompletterande aktörer i framtiden om

samdistribution blir en mer allmänt förekommande utdelningsmetod. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta. Därmed tillstyrks motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Regeringen framhåller i propositionen att den aviserade utredningen med uppdrag att se över postlagstiftningen även ska få i uppgift att utreda frågan om samdistribution av tidningar och post. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att det är angeläget att denna utredning ges möjlighet att ta del av arbetet med och resultatet av en ny försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post.

Reklamskatten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om möjligheten att stegvis påbörja processen med att avveckla reklamskatten för dagspressen. Därmed bifalls ett motionsyrkande delvis.

Motionen

Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkar i kommittémotion 2014/15:3067 yrkande 3 att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i motionen om möjligheten att stegvis, till en början riktat mot dagspressen, påbörja processen med att avskaffa reklamskatten. Processen bör genomföras inom ramen för det reformutrymme som anslaget för presstödsystemet ger och genom användning av medel som inte har tagits i anspråk för det befintliga presstödet eller föreslagna förbättringar. Den föreslagna processen får inte leda till att någon presstödsberättigad tidning påverkas negativt.

Motionärerna anför att de delar Presstödskommitténs bedömning av reklamskattens negativa verkningar och anser att regeringen i samband med det kommande budgetarbetet i höst bör pröva möjligheterna att inleda ett avskaffande av reklamskatten med i första hand inriktning på den skatt som dagspressen betalar. Medel inom presstödsanslaget som av olika skäl inte tas i anspråk bör enligt motionärerna kunna användas för att finansiera ett inledande steg av en avveckling av reklamskatten för dagspressen. Därigenom skulle enligt motionärerna medel inom presstödsanslaget som inte tagits i anspråk kunna användas på ett sätt som innebär allmänt förbättrade förutsättningar för tidningsverksamhet utan att det leder till att någon presstödsberättigad tidning påverkas negativt. Motionärerna anför vidare att även om ett första steg endast skulle handla om t.ex. en femtedel av reklamskatten för dagstidningar skulle det innebära en skattelättnad för branschen om ca 20 000 000 kronor per år.

Motionärerna framhåller att de alltså står bakom riksdagens tillkännagivande till regeringen med innebörden att reklamskatten bör avskaffas (bet. 2001/02:SkU20, rskr. 2001/02:201). De anser också att regeringen i samband med varje års budgetprocess även fortsättningsvis bör pröva förutsättningarna för att fullständigt avskaffa reklamskatten. Med ovanstående resonemang vill motionärerna peka på en möjlighet att finansiera de första stegen av den slutliga avvecklingen av reklamskatten.

Gällande ordning m.m.

Lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam infördes 1972. Reklam och annonser i dagspressen omfattas av reklamskatten.

1996 års reklamskatteutredning föreslog i sitt betänkande Avskaffa reklamskatten! (SOU 1997:53) avskaffande av lagen om skatt på annonser och reklam. Regeringen uttalade att den ansåg att reklamskatten borde avskaffas (prop. 1997/98:150 s. 176 f.). Enligt regeringen saknades det dock vid det aktuella tillfället förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av reklamskatten. Eftersom det ansågs föreligga särskilt allvarliga problem när det gällde beskattningen av reklamtrycksaker föreslog regeringen avskaffande av skatten i denna del. Reklamskatten på reklamtrycksaker avskaffades 1999.

Våren 2002 behandlade skatteutskottet ett antal motioner om reklamskatten. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att det under flera år hade ansett att reklamskatten hade sådana tekniska och konkurrensmässiga brister att skatten borde avvecklas men att det dittills av statsfinansiella skäl varit nödvändigt att dröja med en sådan åtgärd (bet. 2001/02:SkU20 s. 7). Skatteutskottet ansåg att frågan om reklamskattens avveckling borde prioriteras i kommande budgetberedning. Utskottet delade samtidigt finansutskottets uppfattning att detta borde ske med beaktande av de budgetpolitiska målen. Den redovisade uppfattningen borde riskdagen enligt utskottet som sin mening ge regeringen till känna. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2001/02:201).

Efter att frågan sedan 2002 hade tagits upp i det årliga budgetarbetet genomfördes 2006 ett andra steg i avskaffandet av den resterande reklamskatten. Ytterligare steg i avskaffandet av den resterande reklamskatten genomfördes 2008.

I budgetpropositionen för 2009 anförde regeringen att det var viktigt att den resterande reklamskatten avskaffades men bedömde samtidigt att förutsättningar för att finansiera ytterligare steg i avskaffandet av reklamskatten saknades vid det aktuella tillfället. Skatteutskottet delade regeringens bedömning men vidhöll samtidigt sin tidigare inställning att hela reklamskatten skulle avvecklas och förutsatte att detta skulle komma att ske i kommande förslag från regeringen (yttrande 2008/09:SkU1y).

Regeringen vidhöll i budgetpropositionerna för 2010–2014 inställningen att den resterande reklamskatten borde avskaffas men prioriterade andra skatteändringar.

I budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor s. 322) angav regeringen att frågan om ytterligare steg i avskaffandet av reklamskatten hade prövats även i det årets budgetberedning. Regeringen anförde att den ansåg att den resterande reklamskatten borde avskaffas, men att det för närvarande inte fanns förutsättningar för finansiering av detta.

Presstödskommitténs betänkande

Enligt Presstödskommittén bör reklamskatten avskaffas i enlighet med riksdagens tillkännagivande från 2002. I denna del konstaterar kommittén bl.a. att reklamskatten slår godtyckligt mot olika typer av medieverksamhet och att skatten missgynnar delar av dagspressen. Enligt Presstödskommittén bör avskaffande av reklamskatten hanteras som en prioriterad fråga i kommande budgetberedningar på det skattepolitiska området. Bland annat framhålls att reklamskattefrågan är en av de viktigaste frågorna där åtgärder redan på kort tid kan vidtas för att förbättra nyhetsförmedlingens ekonomiska situation. Om det av statsfinansiella eller andra skäl inte är möjligt att avskaffa den återstående reklamskatten vid ett tillfälle, bör det enligt kommittén vara ett alternativ att skatten avskaffas stegvis. Ett första steg bör då vara att skatten avskaffas för samtliga periodiska publikationer, även gratisutdelade, som inte är annonsblad, katalog eller program. Ett ytterligare alternativ är enligt kommittén att det grundavdrag som lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam medger höjs så att färre behöver betala reklamskatt.

Propositionen

Frågan om reklamskatten behandlas inte av regeringen i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet understryka att det är angeläget att på olika sätt försöka förbättra de ekonomiska förutsättningarna för dagspressen. Utskottet noterar också att riksdagen har tillkännagett för regeringen att reklamskatten bör avskaffas och att frågan, med beaktande av de budgetpolitiska målen, bör prioriteras vid kommande budgetberedningar. Konstitutionsutskottets utgångspunkt är att regeringen i kommande budgetberedning prövar frågan om avskaffandet av reklamskatten.

Motionärerna framhåller möjligheten att stegvis, till en början riktat mot dagspressen, påbörja processen med att avveckla reklamskatten. Utskottet är positivt till en sådan stegvis avveckling av reklamskatten för dagspressen. När det gäller finansiering av denna stegvisa avveckling anser utskottet att den bör genomföras på det sätt som regeringen finner möjligt och lämpligt. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres om möjligheten att stegvis påbörja processen

med att avveckla reklamskatten för dagspressen. Därmed tillstyrks delvis motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 3.

Presstödsförordningens giltighetstid

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas t.o.m. den 31 december 2019 under förutsättning att förlängningen godkänns av Europeiska kommissionen. Därmed bifalls ett motionsyrkande delvis.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3067 yrkar Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anføres i motionen om presstödsförordningens giltighetstid (yrkande 4). Motionärernas utgångspunkt är att Pressstödskommitténs förslag om att presstödsförordningens giltighetstid ska förlängas t.o.m. den 31 december 2021 ska genomföras under förutsättning att förlängningen godkänns av Europeiska kommissionen (kommissionen). En kompromiss som enligt motionärerna kan övervägas är att låta presstödsförordningen gälla tills vidare. Om detta av formella skäl, såsom EU:s statsstödsregler, inte skulle vara möjligt anser motionärerna att förordningens giltighetstid ska förlängas t.o.m. den 31 december 2021.

Gällande ordning

Presstödsförordningen var tidigare obegränsad i tiden. Genom förordning (2010:1119) om ändring i presstödsförordningen (1990:545) tidsbegränsades förordningen t.o.m. den 31 december 2016.

Presstödskommitténs betänkande

Presstödskommittén föreslår att presstödet regleras i en ny förordning som ska gälla fr.o.m. den 1 januari 2017 och t.o.m. den 31 december 2021.

Propositionen

Som redovisats tidigare anser regeringen att det krävs större förändringar av stödsystemet än de ändringar som föreslås i Presstödskommitténs slutbetänkande. Mot denna bakgrund har regeringen gett uppdrag dels till en utredare att analysera behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet i dess nu-

varande form upphör, dels till Presstödsnämnden att ta fram ett förslag till innovationsstöd för den tryckta dagspressen. Det kommer dock enligt regeringen att under en övergångsperiod finnas ett fortsatt behov av ett presstödssystem med i huvudsak samma utformning som i dag.

Regeringen framhåller att de förslag som lämnas i propositionen syftar till att förbättra det nuvarande presstödssystemet och att den bedömer att de föreslagna ändringarna kan genomföras i den nuvarande presstödsförordningen.

Sammantaget finns det enligt regeringen skäl att förlänga presstödsförordningens giltighetstid ytterligare två år, dvs. att förordningen bör förlängas t.o.m. den 31 december 2018.

Regeringen noterar att presstödet utgör statligt stöd i EUF-fördragets mening och därför måste godkännas av kommissionen och att kommissionens nuvarande beslut gäller t.o.m. den 31 december 2016. Förlängningen av presstödsförordningen behöver därför notifieras till kommissionen och kan alltså inte börja gälla innan den godkänts. Regeringen anför också att inledande kontakter har tagits med kommissionen i denna fråga (dnr N2015/855/KSR).

Tidigare behandling

Våren 2010 behandlade konstitutionsutskottet regeringens proposition Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199). Enligt regeringen borde vissa av de bestämmelser i presstödsförordningen som reglerar stödet ändras för att säkerställa att förordningen inte stod i strid med EU:s statsstödsregler. Bland annat bedömde regeringen att presstödsförordningen borde tidsbegränsas t.o.m. den 31 december 2016.

I en följdmotion yrkades att presstödsförordningen inte borde tidsbegränsas.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att den omständigheten att presstödsförordningen var obegränsad i tiden hade den fördelen att de tidningsföretag som fick stöd kunde ha en relativt tydlig bild av de framtida förutsättningarna för verksamheten (bet. 2009/10:KU42 s. 23). Det kunde dock enligt utskottets mening inte uteslutas att denna förutsägbarhet hade en negativ påverkan på företagens incitament att minska sitt beroende av stödet. En viss osäkerhet om de framtida villkoren kunde enligt utskottet ha den positiva effekten att ett visst effektivitetstryck skapades hos stödmottagarna. Utskottet noterade att det av propositionen framgick att kommissionen enligt sin praxis normalt godkänner statliga stöd till tidningssektorn för en begränsad tid och att kommissionen beträffande det svenska presstödet hade anført att det vore lämpligt att fastställa en tidsfrist för presstödssystemet, t.ex. sex år, och genomföra en senare översyn. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att de svenska och internationella medielandskapen var i stark förändring, t.ex. genom utvecklingen av nya tekniker för framtagande och distribution av innehåll, förändrade medievanor hos konsumenterna och ägarförändringar på mediemarknaden. Vidare konstaterade utskottet att grunderna för presstödet ut-

formning hade tagits fram på 1970-talet och i mångt och mycket allttjämt bestod. Mot denna bakgrund och med hänsyn till kommissionens synpunkter ansåg utskottet att övervägande skäl talade för att tidsbegränsa presstödsförordningen på det sätt som regeringen angett i propositionen. Utskottet delade också regeringens bedömning att presstödet borde ses över i sin helhet. Utskottet avstyrkte därför motionen. I denna del fanns en reservation (S, V, MP) i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

De förslag som lämnas i propositionen syftar enligt regeringen till att förbättra det nuvarande presstödsystemet. Regeringen bedömer att de föreslagna ändringarna kan genomföras i den nuvarande presstödsförordningen och att förordningens giltighetstid bör förlängas med två år. När presstödet i dess nuvarande form upphör behövs enligt regeringen nya mediepolitiska insatser, och med anledning av detta har bl.a. en medieutredning tillsatts.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till vad kommissionen tidigare anfört om det svenska presstödet anser utskottet att övervägande skäl talar för att presstödsförordningen allttjämt bör vara tidsbegränsad. När det gäller längden på denna tidsbegränsning konstaterar utskottet att det troligen kommer att dröja innan eventuella förslag från den tillsatta medieutredningen kan vara på plats. Därtill kommer att det är angeläget med förutsägbarhet för bl.a. tidningsföretag. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas med tre år, dvs. t.o.m. den 31 december 2019. En sådan förlängning kräver dock kommissionens godkännande. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas t.o.m. den 31 december 2019 under förutsättning att förlängningen godkänns av kommissionen. Därmed tillstyrks delvis motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 4.

Fortsatt behandling av Presstödskommitténs fyra huvudförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagens genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat. Därmed bifalls ett motionsyrkande delvis.

Motionen

Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkar i kommittémotion 2014/15:3067 att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska behandla Presstödskommitténs fyra huvudförslag – samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och en ”digital knuff” i form av ett nytt omställningsstöd – som en helhet och, när regeringen väljer att gå vidare med dem och deras budgetkonsekvenser har klarlagts, hantera dem gemensamt i en särskild proposition (yrkande 6).

Motionärerna konstaterar att regeringen avser att återkomma med förslag om stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar och om stödet till storstadstidningarna.

När det gäller den nya stödtrappan för hög- och medelfrekventa dagstidningar noterar motionärerna att Presstödskommittén i sitt betänkande inte närmare analyserar vilka ekonomiska konsekvenser det får för en tidning att ha sjudagarsutgivning i relation till sexdagarsutgivning eller vilka ekonomiska drivkrafter det finns för en tidning att utöka sin utgivning från sex till sju dagar per vecka. Enligt motionärerna bör förutsättningarna för sjudagarsutgivning analyseras närmare, och en sådan analys kan göras i samband med beredningen av nya stödtrappor för hög- och medelfrekventa dagstidningar.

Gällande ordning

Allmänt driftsstöd för hög- och medelfrekventa dagstidningar

Av 2 kap. 1 och 2 §§ presstödsförordningen framgår de grundläggande villkoren för att en hög- eller medelfrekvent dagstidning ska vara berättigad till allmänt driftsstöd. Den ska bl.a. ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar, dess totalupplaga ska i huvudsak vara abonnerad och täckningsgraden får inte överstiga 30 procent (2 kap. 1 § presstödsförordningen). Med täckningsgrad avses i presstödsförordningen en tidnings genomsnittliga procentuella

spridning bland hushållen på utgivningsorten under de tre senaste kalenderåren.

I 2 kap. 2 § första stycket presstödsförordningen anges att för en hög- eller medelfrekvent dagstidning beräknas det årliga allmänna driftsstödet genom att tidningens veckovolymer, uttryckt i tusental exemplar, multipliceras med 235 000 kronor (bidragssats). Det sammanlagda årliga allmänna driftsstödet får dock inte överstiga 16 861 000 kronor.

Extrastöd till storstadstidningar

Förutom ett allmänt driftsstöd kan en storstadstidning erhålla ett extrastöd (2 kap. 2 § andra stycket presstödsförordningen). Detta stöd motsvarar en viss procentsats av de nettokostnader som följer av de krav som särskilt ställs på denna tidningskategori. Kraven framgår av 1 kap. 6 § presstödsförordningen och avser ett årligt redaktionellt innehåll som omfattar minst 30 000 spaltmeter och sjudagarsutgivning. I enlighet med kommissionens statsstödsgodkännande görs sedan 2011 en successiv nedtrappning av extrastödet för att detta ska anses nödvändigt och proportionerligt. Det innebär bl.a. att det maximala stöd som kan utgå successivt har sjunkit sedan 2011 och kommer att hamna på 45 000 000 kronor 2016.

Presstödskommitténs betänkande

Inledning

Som redovisats tidigare har Presstödskommittén lämnat förslag till en del ändringar av det befintliga driftsstödet till dagspressen. Kommitténs förslag om stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar, stödet till storstadstidningar och ett nytt omställningsstöd behandlas närmare nedan. Förslagen som rör reklamskatten och samdistribution av tidningar och post har behandlats närmare ovan.

Allmänt driftsstöd för hög- och medelfrekventa dagstidningar

Presstödskommittén menar att modellen för det nuvarande presstödssystemet i stort bör vara oförändrad. Dock anser kommittén att stödssystemet i högre grad än i dag ska premiera ökade läsarintäkter och dessutom vara mer proportionerligt i förhållande till tidningarnas veckovolymer.

I linje med förslaget om att alla läsarintäkter ska behandlas likvärdigt ska det allmänna driftsstödet för hög- och medelfrekventa dagstidningar beräknas på tidningarnas sålda upplaga. Kommittén föreslår också nya bidragssatser och ett nytt maximibelopp. Förslaget innebär att en stödtrappa med fyra steg införs. Bidragssatserna i de olika stegen ska i tur och ordning vara 300 000 kronor, 220 000 kronor, 30 000 kronor och 25 000 kronor. Kommittén lämnar också förslag på vilket stödbelopp som högst kan utgå på respektive steg i stödtrappan, liksom de totala stödbeloppen efter varje steg. Användningen av det första

stegets bidragssats om 300 000 kronor är begränsad till ett stödbelopp om högst 9 000 000 kronor. För respektive steg som därefter följer kan stödbelopp utgå med högst 9 000 000 kronor, 5 400 000 kronor respektive 16 600 000 kronor. Med en användning av samtliga steg skulle en tidning sammanlagt kunna vara berättigad till maximalt 40 000 000 kronor.

Om det redovisade förslaget antas kommer enligt kommittén alla hög- och medelfrekventa dagstidningar som 2013 har allmänt driftsstöd utan extrastöd att med allt annat lika få högre stöd. De båda storstadstidningarna skulle få ett lägre stöd än det som gäller 2013, men ett högre stöd än vad som skulle bli fallet om extrastödet togs bort utan andra förändringar av stödsystemet. En poäng med de nya bidragssatserna är enligt kommittén att tidningsföretagen själva i högre grad ska kunna påverka utfallet av stödet.

Extrastöd till storstadstidningar

Enligt Presstödskommittén kan det inte längre anses lika relevant att skilja storstadstidningarna från övriga dagstidningar i presstödsystemet. De skillnader som fortfarande finns inom den svenska dagstidningsbranschen när det gäller upplagor, reklaminvesteringar och ekonomiska resurser följer enligt kommittén inte längre traditionella mönster. Kommittén föreslår mot den bakgrunden att den nuvarande konstruktionen med ett extrastöd till storstadstidningar avskaffas. Enligt kommittén bör alla hög- och medelfrekventa dagstidningar behandlas enligt samma regler oavsett var i landet deras utgivningsort ligger.

Nytt omställningsstöd

Presstödskommittén föreslår att presstödet ska kompletteras med en ”digital knuff” i form av ett nytt omställningsstöd som under en begränsad tid ska kunna ges till tidningar med driftsstöd för att stimulera utvecklingen av elektroniska publiceringstjänster. De närmare formerna för ett sådant stöd behöver enligt kommittén utredas närmare.

Enligt kommittén ska omställningsstödet vara tillgängligt under fyra år, och det bör övervägas om fyraårsperioden kan inledas tidigare än 2017. En tidning bör som längst kunna få omställningsstöd under tre år och stödet bör på samma sätt som gäller för driftsstödet vara riktat till enskilda tidningar. Stödet bör som mest kunna uppgå till 40 procent av särkostnaden och till högst 15 procent av tidningens driftsstöd. Det maximala stödet per tidning bör vara 3 000 000 kronor per år för hög- och medelfrekventa dagstidningar med allmänt driftsstöd och 500 000 kronor per år för lågfrekventa tidningar med allmänt driftsstöd och för tidningar med begränsat driftsstöd. Den ekonomiska ramen för omställningsstödet ska vara 35 000 000 kronor per år.

Propositionen

Allmänt driftsstöd för hög- och medelfrekventa dagstidningar och extrastöd till storstadstidningar

Utöver de förslag som lämnas i propositionen framhåller regeringen att den avser att återkomma med förslag om stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar och om extrastöd till storstadstidningar. I denna del framhåller regeringen att den i likhet med Presstödskommittén anser att det finns skäl att se över stödet till storstadstidningar och stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar. Det konstateras samtidigt att remissutfallet är splittrat och att nya uppgifter om den ekonomiska situationen för dagspressen har tillkommit efter det att Presstödskommittén lämnat sina förslag. Mot denna bakgrund anser regeringen att konsekvenserna av Presstödskommitténs förslag i dessa delar och möjliga alternativ bör analyseras ytterligare i syfte att på bästa sätt säkerställa att anslaget utnyttjas för dagspressens behov. Regeringen avser därför att i budgetpropositionen för 2016 återkomma med förslag i dessa delar. Därmed skulle sådana förändringar kunna träda i kraft den 1 januari 2016 i samband med flera andra föreslagna ändringar. På så sätt skapas enligt regeringen förutsättningar för en grundlig analys, samtidigt som ett införande av eventuella förändringar inte försenas i förhållande till om de föreslagits i denna proposition.

Nytt omställningsstöd

Som redovisats tidigare har regeringen gett Presstödsnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till innovationsstöd för den tryckta dagspressen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 maj 2015.

Syftet med innovationsstödet är enligt regeringen att ge förutsättningar för en långsiktig utveckling av elektroniska publiceringstjänster, och förslaget ska ta sin utgångspunkt i Presstödskommitténs förslag till omställningsstöd (prop. 2014/15:88 s. 9). Det nya stödet ska fördelas av Presstödsnämnden efter särskild ansökan och rymmas inom de beslutade ekonomiska ramarna för presstödsanslaget. Stödet ska fördelas i mån av tillgängliga medel. Det nya stödet ska inte begränsas till de tidningar som får driftsstöd utan vara öppet för alla tryckta tidningar av dagspresskaraktär och utan krav på abonnerad upplaga. Enligt regeringen skulle ett sådant förslag kunna träda i kraft under 2016.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det för närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet och på myndighetsnivå för att ta om hand två av de förslag som motionärerna lyfter fram. De två övriga aktuella förslagen om samdistribution av tidningar och post och om avskaffande av reklamskatten har behandlats ovan av utskottet.

Förslagen lämnades av Presstödskommittén som var en parlamentariskt tillsatt kommitté. Företrädare för sju av partierna i riksdagen deltog i utredningsarbetet och ingen reserverade sig mot de förslag som lämnades. I likhet med motionärerna anser utskottet att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik. Även om olika tidsperspektiv måste anläggas för de fyra förslagen anser utskottet att det är angeläget att förslagen hanteras samordnat. Därmed är det inte sagt att de behöver beslutas samtidigt.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts om att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagens genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat. Därmed tillstyrks delvis motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 6.

Presstödskommitténs övriga förslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att inom ramen för det befintliga anslaget öka driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar. Därmed bifalls två motionsyrkanden delvis.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionen

Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkar i kommittémotion 2014/15:3067 att riksdagen tillkännager för regeringen dels att den ska genomföra Presstödskommitténs förslag om att justera stödtrappan för lågfrekventa dagstidningar (yrkande 5), dels vad som anförts i motionen om Presstödskommitténs övriga förslag samt att dessa förslag bör hanteras i samma proposition som de förslag som nämns i yrkande 6 (yrkande 7).

Motionärerna förklarar att de står bakom de förslag till ändringar i pressstödsförordningen som regeringen i propositionen lägger fram för riksdagens godkännande. De konstaterar dock att det av propositionen framgår att regeringen anser att några av Presstödskommitténs förslag inte bör genomföras. Med beaktande av att Presstödskommitténs förslag utgör en helhet som stöds av sju partier får tröskeln enligt motionärerna anses hög för att avstå från att genomföra enskilda delar av förslagen.

Motionärerna delar regeringens bedömning att inte gå vidare med Pressstödskommitténs förslag att ta bort möjligheten att jämka stödet till elektroniskt distribuerade tidningar. I denna del konstaterar de att Presstödsnämnden numera har ändrat sin praxis och att förutsättningarna därför påtagligt har förändrats sedan Presstödskommittén lade fram sina förslag.

Motionärerna är dock av en annan uppfattning när det gäller regeringens bedömning att inte gå vidare med Presstödskommitténs förslag om att ta bort villkoret att en tidning vars redaktionella innehåll inte i huvudsak är skrivet på svenska till minst 90 procent ska vara spridd i Sverige. I denna del anför de att den aktuella bestämmelsen i presstödsförordningen är onödigt sträng och att regeringen därför, i samband med beredningen av stödtrappan för hög- och medelfrekventa dagstidningar, i vart fall bör pröva möjligheten att justera spridningsvillkoret. Om villkoret justeras så att minst 75 procent av den abonnerade upplagan måste vara spridd i Sverige uppnås enligt motionärerna delvis den av kommittén åsyftade lättnaden, samtidigt som den eventuella påverkan på konkurrensen och handeln mellan EU:s medlemsstater inte kan antas förändras annat än marginellt. Presstödet skulle fortfarande enligt motionärerna vara förbehållet tidningar som publiceras för en i allt väsentligt inhemsk publik.

Enligt motionärerna bör Presstödskommitténs förslag om en justerad stödtrappa och förändrade stödnivåer för lågfrekventa dagstidningar och om tidsbegränsat driftsstöd till dagstidningar i det lägsta upplageskiktet genomföras, och regeringen bör i samband med beredningen av den nya stödtrappan för hög- och medelfrekventa dagstidningar och avskaffandet av extrastödet till storstadstidningarna även pröva om det finns ekonomiskt utrymme inom ramen för presstödsanslaget för att genomföra kommitténs förslag till förändringar i fråga om stödtrappan och stödbeloppen för lågfrekventa dagstidningar. Motionärerna vill i denna del särskilt lyfta fram vikten av Presstödskommitténs förslag när det gäller att göra stödtrappan jämnare, en förändring som i sig endast har begränsade budgetkonsekvenser men som skulle öka tidningarnas drivkrafter att få fler abonnenter och andra läsare.

Presstödskommitténs förslag om att öka skillnaden i stöd mellan en- och tvådagartidningar är också enligt motionärerna välmotiverat.

Motionärerna anför att de delar Presstödskommitténs uppfattning att det är rimligt att stödet till dagstidningar med upplagor mellan 1 500 och 1 999 abonnerade exemplar endast bör kunna ges under tre år. För att ge de berörda tidningarna rimlig framförhållning bör treårsfristen för de tidningar som i dag erhåller stöd för upplagor inom nämnda skikt enligt motionärerna dock räknas från och med det datum då den föreslagna bestämmelsen träder i kraft.

Vidare framhåller motionärerna att Presstödskommittén förordar att presstödet för distribution av dagstidningar ska avvecklas och att det är fördelaktigt om en sådan avveckling kan samordnas tidsmässigt med en permanent och långsiktig lösning med samdistribution av tidningar och post. Motionärerna förutsätter att regeringen går vidare med Presstödskommitténs förslag i

båda dessa avseenden, dvs. lägger fram förslag om att distributionsstödet ska avskaffas när samdistribution av tidningar och post har kunnat införas.

Gällande ordning

Driftsstöd för lågfrekventa dagstidningar

Av 2 kap. 3 § presstödsförordningen framgår bl.a. att en lågfrekvent dagstidning är berättigad till allmänt driftsstöd om bl.a. den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar, dess totalupplaga till övervägande del är abonnerad och täckningsgraden inte överstiger 30 procent.

Enligt 2 kap. 4 och 5 §§ presstödsförordningen lämnas allmänt driftsstöd till tidningar som kommer ut en eller två gånger i veckan med olika belopp när upplagan är minst 1 500, 2 000, 3 000, 5 000, 7 000, 8 000 respektive 9 000 exemplar.

Driftsstöd för elektroniskt distribuerade tidningar

För elektroniskt distribuerade dagstidningar får driftsstödet jämkas om det är skäligt med hänsyn till kostnaderna för produktion och distribution (2 kap. 11 a § presstödsförordningen).

Driftsstöd för tidningar på minoritetsspråk

Av 2 kap. 11 § presstödsförordningen följer att en tidning vars redaktionella innehåll inte i huvudsak är skrivet på svenska ska i fråga om rätt till driftsstöd likställas med en dagstidning, om tidningen

1. uppfyller övriga i 1 kap. 6 § angivna förutsättningar för dagstidning,
2. vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige,
3. har sin huvudredaktion i Sverige, och
4. till minst 90 procent av den abonnerade upplagan är spridd i Sverige.

Distributionsstödet

I 4 kap. presstödsförordningen finns bestämmelser om distributionsstödet. Ett sådant stöd får lämnas för varje abonnerat exemplar av en dagstidning vars upplaga i huvudsak är betald, som har ett abonnemangspris som inte uppenbart avviker från det pris tidningar har i den kategori som tidningen tillhör, och som distribueras av ett distributionsföretag eller av ett befordringsföretag i lantbrevbäringsturer eller särskilda tidningsutdelningsturer där minst två tidningsföretag deltar (4 kap. 1 §).

Presstödskommitténs betänkande

Inledning

Som redovisats tidigare har Presstödskommittén lämnat förslag till en del ändringar av det befintliga stödet till dagspressen. Några av dessa förslag behandlas närmare nedan.

Driftsstöd för lågfrekventa dagstidningar

Presstödskommittén föreslår att driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar med en abonnerad upplaga på mellan 1 500 och 2 000 exemplar ska begränsas till tre år. För att allmänt driftsstöd därefter ska utgå ska enligt kommittén krävas att tidningens abonnerade upplaga uppgår till minst 2 000 exemplar. I linje med förslaget om att alla läsarintäkter ska behandlas likvärdigt ska stödbeloppen för lågfrekventa dagstidningar beräknas på den sålda upplagan i stället för den abonnerade upplagan. Vidare föreslås att den nuvarande stödtrappan ska ändras på så sätt att fler och jämnare steg införs. Dessutom föreslås att stödbeloppen för endagstidningar ska öka med 10 procent och för tvådagartidningar med 20 procent. En ökad skillnad mellan stödbeloppen ska enligt kommittén bättre motsvara de olika förutsättningar som gäller för endags- respektive tvådagarsutgivning.

Driftsstöd för elektroniskt distribuerade tidningar

Presstödskommittén anser att den nuvarande bestämmelsen i presstödsförordningen om lägre driftsstöd för elektroniskt distribuerade tidningar än för traditionella papperstidningar missgynnar utvecklingen av digitala alternativ för tidningar med driftsstöd. Kommittén föreslår därför att bestämmelsen om ett jämkat driftsstöd till elektroniskt distribuerade tidningar ska tas bort.

Driftsstöd för tidningar på minoritetsspråk

Presstödskommittén föreslår att villkoret om att en tidning vars redaktionella innehåll inte i huvudsak är skrivet på svenska till minst 90 procent ska vara spridd i Sverige ska tas bort. Stöd ska dock enligt kommittén endast ges för upplaga såld i Sverige.

Distributionsstödet

När det gäller frågan om ett presstöd till samdistribution av dagstidningar konstaterar Presstödskommittén bl.a. att stödet är inaktuellt, att stödet står för enbart 2 procent av de sammanlagda distributionskostnaderna och att administrationen av stödet är oproportionerligt komplicerad och arbetskrävande för den ansvariga myndigheten. Kommittén förordar att det nuvarande distributionsstödet ska avvecklas. Det framhålls att de medel som frigörs med det ovan nämnda förslaget kan omfördelas till andra angelägna presspolitiska ändamål. Det kan dock enligt kommittén inte uteslutas att samdistributionssystemet i

landet på kort sikt påverkas negativt. Därför är det fördelaktigt om en sådan åtgärd kan samordnas tidsmässigt med den permanenta och långsiktiga lösning med samdistribution av tidningar och post som kommittén också förordar. Presstödskommittén konstaterar vidare att de tidningar som mottar de största beloppen från distributionsstödet också betalar relativt mycket i reklamskatt. Ett avskaffande av reklamskatten skulle enligt kommittén i viss mån balansera den ekonomiska effekten för tidningsföretagen av distributionsstödet avveckling.

Propositionen

Inledning

I propositionen gör regeringen bedömningen att några av Presstödskommitténs förslag inte bör genomföras.

Driftsstöd för lågfrekventa dagstidningar

När det gäller förslaget om förändrade stödnivåer för lågfrekventa dagstidningar konstaterar regeringen att stödintensiteten för dessa tidningar är betydligt högre än för de hög- och medelfrekventa dagstidningarna. Med beaktande av detta och eftersom det nuvarande stödsystemet är tidsbegränsat anser regeringen inte att det finns skäl att införa de höjda stödnivåer för lågfrekventa dagstidningar som Presstödskommittén föreslår. Det ekonomiska utrymmet på anslaget bör i stället användas för andra prioriterade förändringar av stödsystemet.

Presstödskommitténs förslag till utformning av en generell begränsning av stödet under högst tre år för tidningar i det lägsta upplageskiktet kan enligt regeringen riskera att leda till oönskade konsekvenser på enskilda orter, och beredningsunderlag för en alternativ utformning saknas. Mot bakgrund av stödsystemets tidsbegränsning anser regeringen att någon begränsning av stödet inte bör införas.

Driftsstöd för elektroniskt distribuerade tidningar

Presstödskommittén föreslår att bestämmelsen i presstödsförordningen om jämkning av stödet till elektroniskt distribuerade tidningar tas bort. Den aktuella bestämmelsen ger enligt regeringen utrymme för att jämka stödet till elektroniskt distribuerade tidningar om det är skäligt med hänsyn till kostnaderna för produktion och distribution. Regeringen påpekar vidare att efter det att Presstödsnämnden har ändrat sin tillämpning av bestämmelsen är det inte längre så att elektroniskt distribuerade tidningar generellt ges lägre stöd än papperstidningar. Det kan dock inte uteslutas att det kan uppkomma fall då det kan finnas skäl för nämnden att använda sig av den möjlighet till jämkning som bestämmelsen ger. Som exempel nämner regeringen att en tidning inte aktivt arbetar för att använda de möjligheter som ny teknik erbjuder eller att

en tidning som kommer ut flera dagar i veckan har relativt låga produktionskostnader. Regeringen anser därför, i likhet med Presstödsnämnden, att det är av vikt att möjligheten till jämkning finns om det med hänsyn till kostnaderna i det enskilda fallet är motiverat.

Driftsstöd för tidningar på minoritetsspråk

Presstödskommitténs förslag om att ta bort villkoret om spridning för samtliga tidningar som är skrivna på andra språk än svenska skulle enligt regeringen visserligen ge sådana tidningar bättre möjligheter att öka sin spridning och läsarunderlaget för att därigenom öka sina intäkter. Samtidigt måste dock EU:s statsstödsregler och påverkan på konkurrensen och handeln mellan medlemsstater beaktas. Regeringen bedömer att det med Presstödskommitténs förslag öppnas en möjlighet att i betydande utsträckning saluföra stödtidningar utanför Sverige och att vissa av de tidningar som skulle kunna få stöd genom ändringarna kan ha stora målgrupper i andra medlemsstater. Regeringen instämmer i Presstödsnämndens bedömning att det bör finnas en gräns för hur omfattande spridningen utanför Sverige får vara i förhållande till tidningens totala upplaga. Mot denna bakgrund anser regeringen att Presstödskommitténs förslag att ta bort villkoret att minst 90 procent av den abonnerade upplagan måste vara spridd i Sverige inte bör genomföras. Därutöver framhåller regeringen att det i direktiven till medieutredningen anges att utredaren i sin analys ska beakta de nationella minoriteternas behov och rättigheter när det gäller nyhetsinformation på de nationella minoritetsspråken.

Distributionsstödet

Av propositionen framgår att Presstödsnämnden i december 2014 överlämnade rapporten Undersökning om tidningsdistribution till Kulturdepartementet (Ku2014/2111/MFI). Enligt rapporten skulle det gå att utforma ett distributionsstöd som bättre tar hänsyn till den pågående utvecklingen inom dagspressen. Om det inte görs är slutsatsen i rapporten att det är viktigt, i den situation som nu råder, att inte avskaffa stödet.

Regeringen framhåller att en fungerande och kostnadseffektiv distribution av dagstidningar är väsentlig. Vidare konstaterar regeringen att distributionsstödet endast står för ca 2 procent av distributionskostnaderna, vilket innebär att stödets relativa betydelse har minskat. Distributionsstödet bidrar dock enligt regeringen till en samdistribution av olika tidningstitlar på reglerade villkor.

Vidare konstaterar regeringen att Presstödskommittén inte närmare utrett vad ett avskaffande av distributionsstödet skulle få för konsekvenser för spridning av dagstidningar, för läsarnas tillgång till allsidig information och för möjligheten att vara delaktig i demokratin oavsett bostadsort. Mot denna bakgrund och med beaktande av att någon alternativ varaktig lösning av en samdistribution av tidningar och post inte finns anser regeringen, i likhet med

bl.a. Presstödsnämnden och flera aktörer på marknaden, att distributionsstödet i nuläget inte bör avskaffas.

Slutligen noterar regeringen att det saknas beredningsunderlag för att i dagsläget genomföra förändringar av distributionsstödet utformning. Regeringen framhåller att den i propositionen bedömer att presstödsförordningen ska gälla till utgången av 2018 och att den medieutredning som har fått i uppdrag att föreslå nya mediepolitiska verktyg ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 april 2016. Enligt regeringen är det viktigt att det finns tydliga spelregler för marknadsaktörerna och att viss framförhållning råder vid ändringar av systemet. Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att distributionsstödet bör vara kvar oförändrat under en övergångstid.

Utskottets ställningstagande

Motionärernas yrkanden rör bl.a. driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar. Som regeringen framhåller i propositionen är stödintensiteten för lågfrekventa dagstidningar betydligt högre än för de hög- och medelfrekventa dagstidningarna. Därtill kommer att det ekonomiska utrymmet inom anslaget för presstödet är begränsat. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att de ändringar av stödet för lågfrekventa dagstidningar som Presstödskommittén föreslår inte bör genomföras. Utskottet konstaterar dock att även de lågfrekventa dagstidningarna som är berättigade till driftsstöd befinner sig i en ekonomiskt svår situation. Enligt utskottet finns det därför skäl att inom ramen för det befintliga anslaget även öka driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar. Närmare hur en sådan ökning av driftsstödet ska utformas får utredas, och regeringen får därefter återkomma till riksdagen i denna del. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres om att inom ramen för det befintliga anslaget öka driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar. När det gäller Presstödskommitténs övriga förslag konstaterar utskottet att företrädarna för sju av de partier i riksdagen som deltog i utredningsarbetet var eniga även i dessa delar. I dagsläget gör utskottet dock ingen annan bedömning än regeringen när det gäller Presstödskommitténs övriga förslag.

Sammantaget tillstyrks delvis motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkandena 5 och 7.

Reservationer

1. Utredning om avskaffande av presstödet, punkt 2 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3066 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD).

Ställningstagande

I Presstödskommitténs uppdrag ingick inte att utreda frågan om det statliga stödet till dagspressen borde finnas kvar eller om det borde avskaffas. Vi anser att det finns ett värde i att utreda ett eventuellt avskaffande av det statliga presstödet, och resultatet av en sådan utredning kan också utgöra grund för en framtida förändring på området. Därför bör regeringen få i uppdrag att utreda frågan om avskaffande av det statliga presstödet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Presstödsförordningens giltighetstid, punkt 6 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi är tveksamma till dagens presstödsystem och vi har i en följdmotion yrkat att regeringen bör få i uppdrag att utreda frågan om avskaffande av det statliga presstödet. Därtill kommer att den av regeringen tillsatta medieutredningen ska redovisa sitt uppdrag i god tid före utgången av presstödsförordningens giltighetstid. Mot bakgrund av det anförda anser vi att presstödsförordningens giltighetstid inte bör förlängas och avstyrker därmed motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 4.

3. Presstödskommitténs övriga förslag, punkt 8 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Vi är tveksamma till dagens presstödsystem och vi har i en följdmotion yrkat att regeringen bör få i uppdrag att utreda frågan om avskaffande av det statliga presstödet. Med beaktande av det sagda anser vi att driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar inte bör ökas. I övriga delar gör vi ingen annan bedömning än utskottet. Mot bakgrund av det anförda avstyrker vi motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkandena 5 och 7.

Särskilda yttranden

Godkännande av regeringens förslag, punkt 1 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

I regeringens proposition lämnas förslag och bedömningar i fråga om presstödet.

Vi är tveksamma till dagens presstödssystem. Det nuvarande systemet utformades i en tid då mediekonsumtionen och dagspressmarknaden såg helt annorlunda ut än i dag. Vi anser att presstödssystemet är otidsenligt och att det till följd av den digitala utvecklingen har spelat ut sin roll. Dessutom snedvrider presstödet konkurrensen på dagspressmarknaden och hämmar tillväxten av egenfinansierade tidningar. Därtill kommer att presstödet kostar skattebetalarna stora belopp årligen.

I en följdmotion yrkar vi att regeringen ska utreda frågan om ett eventuellt avskaffande av presstödet. I förhållande till de förslag som lämnas av regeringen i propositionen har vi emellertid valt att inte presentera något eget förslag. Vi har därför valt att inte reservera oss mot utskottets ställningstagande.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:88 Statens stöd till dagspressen:

1. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om utökad möjlighet till begränsat driftsstöd även när tidningens täckningsgrad överstiger den tillåtna (avsnitt 4.2).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om utökad möjlighet till begränsat driftsstöd för tidningar som delvis skriver på finska (avsnitt 4.3).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ändring av editionsregeln (avsnitt 4.4).
4. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ändring av villkoret om andel abonnerad upplaga (avsnitt 4.5).
5. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om likvärdig behandling av läsarintäkter vid stöd (avsnitt 4.6).
6. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om förändrad myndighetsorganisation för presstödet (avsnitt 5).

Följdmotionerna

2014/15:3066 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett avskaffande av det statliga presstödet.

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den utredning som kommer att göra en allmän översyn av postlagstiftningen bör få i uppdrag att utarbeta förslag till nödvändig lagstiftning för att införa samdistribution av post och tidningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny försöksverksamhet med samdistribution av post och tidningar med möjlighet för fler aktörer än Posten att delta.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att stegvis, till en början riktat mot dagspressen, påbörja processen med att avskaffa reklamskatten inom ramen för det reformutrymme som finns tillgängligt inom anslaget för pressstödssystemet och som inte tagits i anspråk för befintligt presstöd eller för att genomföra föreslagna förbättringar, utan att det leder till att någon presstödsberättigad tidning påverkas negativt.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om presstödsförordningens giltighetstid.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra Presstödskommitténs förslag om att justera stödtrappan för lågfrekventa tidningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska behandla Presstödskommitténs fyra huvudförslag – samdistribution av post och tidningar, avskaffande av reklamskatten, ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa tidningar och en ”digital knuff” – som en helhet och, när regeringen väljer att gå vidare med dem och deras budgetkonsekvenser har klarlagts, hantera dem i en särskild, gemensam proposition.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Presstödskommitténs övriga förslag samt att dessa förslag bör hanteras i samma proposition som de förslag som nämns i yrkande 6.

BILAGA 2

Trafikutskottets yttrande 2014/15:TU5y

Samdistribution av post och tidningar

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 april 2015 att ge bl.a. trafikutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2014/15:88 Statens stöd till dagspressen och följdmotion 2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) i de delar som berör trafikutskottets beredningsområde.

I detta yttrande behandlar trafikutskottet frågan om samdistribution av dagstidningar och post.

Utskottet lyfter fram vikten av initiativ för att uppnå en mer kostnadseffektiv utdelning, inte minst i gles- och landsbygd, och är därför positivt till regeringens avsikt att låta utreda möjligheterna till samdistribution. Utskottet understryker i sammanhanget bl.a. att posttjänsterna hör till den grundläggande service som behövs för att skapa attraktiva miljöer för näringslivets utveckling och att en eventuell samdistribution därför måste utformas så att den inte leder till en försämrad konkurrenssituation för företagen i gles- och landsbygd.

Utskottet anser att det finns anledning att göra ytterligare försök med samdistribution, inte minst mot bakgrund av de komplexa frågeställningar som finns på området, och att aktörer som är fristående från Posten AB då bör ges möjlighet att delta. Trafikutskottet anser därför att motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 2 bör tillstyrkas. Vidare anser utskottet att det saknas skäl till att föregripa den aviserade utredningen med krav på lagförslag för samdistribution. Trafikutskottet anser därför att yrkande 1 i samma motion bör avstyrkas.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, C, FP, KD).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Samdistribution av dagstidningar och post

Förslaget om samdistribution av morgontidningar och post syftar till att minska utdelningskostnaderna genom de samordningsvinster som förväntas uppstå då en och samma aktör ansvarar för utdelning av både prenumeranternas dagstidningar och post. Detta gäller framför allt i glesbygdsområden, där utdelningsverksamheten kännetecknas av höga fasta kostnader och förhållandevis små volymer post och dagstidningar.

I Postens samhällsuppdrag som följer av postlagen ingår bl.a. att tillhandahålla rikstäckande utdelning av brev fem dagar i veckan. En annan viktig del av samhällsuppdraget är att kunna dela ut minst 85 procent av den övernattbefordrade posten inom ett dygn och 97 procent inom tre dygn, vilket framgår av Postens tillståndsvillkor.

Det bör framhållas att samdistribution, som kan beskrivas som en utdelningsteknisk lösning, varken regleras i postlagen eller i någon annan lagstiftning.

Tidigare utredningar om samdistribution av tidningar och post

Frågan om möjliga samdistributionslösningar för tidningar och post har behandlats i flera utredningar, Presskommittén 2004 (Ku 2004:08), Post- och kassaserviceutredningen (N 2003:09) och senast av Presstödskommittén (Ku 2011:06).

Både Presskommittén 2004 och Post- och kassaserviceutredningen behandlade relativt utförligt frågan om möjliga samdistributionslösningar för tidningar och post i sina respektive betänkanden och kom till likartade slutsatser. Båda utredningarna beskrev problemet med motstridiga krav på leveranstidpunkt för tidningar och post, och för att lösa problemet övervägdes två alternativ. Det ena alternativet var att tidningsbuden även levererade adresserad post tidigt på morgonen. Det andra alternativet var att tidningarna delades ut av lantbrevbärare tillsammans med den adresserade posten under för- eller eftermiddag.

I betänkandet Postmarknad i förändring (SOU 2005:5) konstaterar utredaren att oavsett vilket alternativ man väljer för utdelning uppkommer svårösta dilemman. Om tidningsbudet t.ex. ska dela ut även de adresserade försändelserna uppstår problem med kravet på övernattbefordran. Om försändelserna delas ut mycket tidigt på morgonen blir tidsramen för kort för att man ska kunna distribuera övernattbefordrade försändelser. De försändelser som delas ut kommer således att vara en dag försenade. Om brevbäraren däremot ska dela ut tidningen vid den ordinarie brevbärrundan uppstår problem med att dagstidningen blir försenad. Prenumeranten får då sin morgontidning vid

lunch eller på eftermiddagen och inte till frukosten – något som troligtvis kommer att minska antalet prenumeranter ytterligare.

I presstödskommitténs slutbetänkande Översyn av det statliga stödet till dagspressen (SOU 2013:66) anser dock kommittén att det finns goda möjligheter att få till stånd en rationell samdistribution av tidningar och post och att det är särskilt angeläget på landsbygden mot bakgrund av de förutsättningar som råder där. Genom en samordning av distributionen skapas det bättre förutsättningar att upprätthålla servicegraden på landsbygden trots vikande volymer för både tidningar och brev. Kommittén gör bedömningen att de praktiska förutsättningarna för postdistributionen skiljer sig från tidningsdistributionen genom att tidpunkten för postleverans inte är lika känslig. Mot denna bakgrund bör önskemålet om en tidig morgonleverans av tidningarna vara styrande för samdistribution anser kommittén. Kommittén bortser dock inte från det motstridiga krav som finns på Posten att kunna dela ut minst 85 procent av den övernattbefordrade posten inom utsatt tid och den fördröjning det innebär om tidpunkten för utdelningen anpassas till morgontidningarna.

Presstödskommittén bedömde sammanfattningsvis att ett försök med samdistribution av tidningar och post skulle genomföras. Med utgångspunkt från erfarenheter av försöket och med sikte på en permanent och långsiktig samdistribution av post borde, enligt kommittén, den svenska postlagstiftningen ses över.

Samdistributionsförsök

Vid ett möte i presstödskommitténs regi i december 2012 förordade företrädare för tidningsdistributörerna, Post- och telestyrelsen och Posten AB att ett tidsbegränsat försök med samdistribution av tidningar och post skulle genomföras. I maj 2014 genomfördes ett försök i begränsad skala i Gunnarskog, Arvika kommun, på en lantbrevbärlinje med 330 hushåll. Försöket utfördes av Posten tillsammans med det egna dotterbolaget Tidningstjänst AB.

Propositionen

Proposition 2014/15:88 Statens stöd till dagspressen innehåller förslag och bedömningar i fråga om presstödet och behandlar Presstödskommitténs slutbetänkande Översyn av det statliga stödet till dagspressen (SOU 2013:66).

I propositionen lämnas inga förslag som rör samdistribution av tidningar och post. I propositionen omnämns dock försöket med samdistribution som Posten AB genomförde i samarbete med dotterbolaget Tidningstjänst AB. Regeringen konstaterar att Posten AB efter det genomförda försöket har bedömt att samdistribution nattetid inte är ett realistiskt alternativ för företaget och att inga ytterligare försök planeras.

Regeringen anför vidare att Presstödskommittén aldrig utredde hur samdistribution av post och tidningar skulle kunna fungera. För att få en klarare bild av möjligheterna till samdistribution meddelar regeringen att den avser att utreda detta inom ramen för en aviserad allmän översyn av postlagstiftningen.

Motionen

Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) behandlar i kommittémotion 2014/15:3067 yrkandena 1 och 2 frågan om samdistribution av post och tidningar.

Inför den planerade allmänna översynen av postlagstiftningen som aviseras i budgetpropositionen (prop. 2014/15:1 utg.omr. 22 Kommunikationer) föreslår motionärerna i yrkande 1 att utredaren bör ges i uppdrag att också utarbeta förslag till nödvändig lagstiftning för att införa samdistribution av post och tidningar. Detta gäller i synnerhet på landsbygden. Samdistribution skulle enligt motionärerna innebära såväl ekonomiska fördelar som påtagliga miljövinster. Motionärerna betonar att det inte räcker med att utredningen begränsar sig till att undersöka möjligheter och förutsättningar för samdistribution utan att ett konkret lagförslag måste utarbetas.

I yrkande 2 efterlyser motionärerna att ett nytt försök görs med samdistribution av post och tidningar som ska ge möjlighet för fler aktörer än Posten att delta. Motionärerna anför att kommande förändringar vad gäller presstödet förutsätter att lösningen med samdistribution har prövats ingående för att tidsningsdistributionen i framtiden ska fungera. Det är därför angeläget att nya initiativ tas till en försöksverksamhet som är tillräckligt omfattande för att det ska vara möjligt att dra tydliga slutsatser om en samordnad utdelning av morgontidningar och post.

Utskottets ställningstagande

Inledande synpunkter

Mot bakgrund av dagens utveckling med minskande brev- och tidsningsvolym är det enligt utskottets mening angeläget med initiativ för att uppnå en mer kostnadseffektiv utdelning, inte minst i gles- och landsbygd. Utskottet är därför positivt till att regeringen, i enlighet med den parlamentariska Pressstödskommitténs önskemål, har aviserat att den ska låta utreda möjligheterna till samdistribution av tidningar och post i anslutning till den planerade översynen av postlagstiftningen.

Utskottet vill framhålla att man i tidigare betänkanden och utredningar som på olika sätt har belyst frågan om samdistribution på flera ställen framhåller de besparingar som kan göras när tidningar och post delas ut av en och samma aktör. Eftersom utdelning på landsbygden medför höga fasta kostnader, vilka ska fördelas på relativt små volymer post och dagstidningar, ger samdistributionen alla inblandade möjlighet att minska utgifterna för t.ex. fordonspark, personal och bränsle. Utredningarna pekade på de stora ekonomiska fördelar som samdistribution av post och tidningar medför men också på miljövinsterna eftersom distributionstransporterna skulle kunna rationaliseras och utsläppen begränsas. Vi vill i sammanhanget också lyfta fram att Pressstödskommittén bedömde att tidningarnas leveranstidpunkt borde vara utgångspunkten för en eventuell samdistribution.

Posttjänster hör till den grundläggande service som behövs för att skapa attraktiva miljöer för näringslivets utveckling. Som framgick av Tillväxtverkets redogörelse vid utskottets sammanträde den 21 april 2015 är möjligheten att få övernattbefordrad post av central betydelse för inte minst landsbygdens näringsliv. Det är därför utskottets uppfattning att samdistribution av tidningar och brev måste utformas på ett sådant sätt att det inte leder till försämrad service och följaktligen en försämrad konkurrenssituation för det lokala näringslivet. Utskottet vill i detta sammanhang även uppmärksamma arbetsmiljöfrågan för Postens personal om tidpunkten för utdelning av morgontidningarna blir styrande eftersom det bl.a. skulle innebära nattarbete.

Behov av ytterligare försök med samdistribution

Den redogörelse som PTS lämnade i samband med utskottets sammanträde den 21 april 2015 om bl.a. försöket med samdistribution utanför Arvika våren 2014 visar på att det finns en rad svårigheter och logistiska utmaningar när utdelningen av tidningar och post ska samordnas. PTS pekade bl.a. på att ingen ekonomisk vinst uppkom eftersom extrakostnaden för utdelning nattetid tillsammans med kostnaden för den extra serviceslinga som Posten ändå tvingades köra under dagtid för leverans av försändelser som måste kvitteras åt upp de besparingar som kunde göras i sammanhanget. Miljövinster visade sig enligt myndigheten vara försumbara på grund av den tillkommande service-slingan.

Utskottet anser dock att man inte kan avfärda samdistribution som utdelningsmetod på grundval av de erfarenheter som gjorts från ett mycket begränsat försök som varade i tre veckor och endast omfattade drygt 300 hushåll. Även Tillväxtverket framhöll att betydande samhällsekonomiska och andra vinster kan uppnås med en högre grad av samdistribution av tidningar och post. För att verkligen pröva samdistributionens möjligheter till en samordnad utdelning är det därför enligt utskottets mening nödvändigt att nya och mer omfattande försök görs, vilket även föreslås i Presstödskommitténs betänkande som är välförankrat bland de sju av riksdagens partier som deltog i kommitténs arbete. Det är i sammanhanget också viktigt att även aktörer som är fristående från Posten ges möjlighet att delta eftersom det kan visa sig värdefullt att ha kompletterande aktörer i framtiden om samdistribution blir en mer allmänt förekommande utdelningsmetod. Det blir då en fråga om såväl försök där Posten genomför den samordnade distributionen som försök där tidningsdistributionsföretagen får distributionsansvaret.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser trafikutskottet att motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 2 bör tillstyrkas.

Framtagande av lagförslag för samdistribution

Komplexiteten i frågan om samdistribution bör inte underskattas, och därför anser utskottet att det är bäst att utredningen tillåts arbeta förutsättningslöst och att eventuella slutsatser inte ska föregripas med ett krav på lagförslag utan

att dessförinnan ha låtit utredningen ta ställning till de praktiska förutsättningarna för samdistribution. Eftersom regeringen i propositionen föreslår att distributionsstödet ska finnas kvar så finns det inte heller något tungt vägande skäl för att skynda fram en lagreglering i frågan. Ett sådant tillägg till utredarens uppgift riskerar bara att i onödan fördröja en nödvändig översyn av postlagstiftningen.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser trafikutskottet att motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 1 bör avstyrkas.

Stockholm den 23 april 2015

På trafikutskottets vägnar

Karin Svensson Smith

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Svensson Smith (MP), Jessica Rosencrantz (M), Pia Nilsson (S), Suzanne Svensson (S), Edward Riedl (M), Lars Mejern Larsson (S), Tony Wiklander (SD), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Emma Wallrup (V), Robert Halef (KD), Johan Andersson (S), Teres Lindberg (S), Erik Ottoson (M), Nina Kain (SD), Lars Tysklind (FP) och Gunnar Hedberg (M).

Avvikande mening

Framtagande av lagförslag för samdistribution (M, C, FP, KD)

Jessica Rosencrantz (M), Edward Riedl (M), Anders Åkesson (C), Robert Hålef (KD), Erik Ottoson (M), Lars Tysklind (FP) och Gunnar Hedberg (M) anför:

Regeringen anger i proposition 2014/15:88 Statens stöd till dagspressen att den inom ramen för den aviserade allmänna översynen av postlagstiftningen avser att låta utreda möjligheterna för samdistribution, något som vi ser positivt på. Vi anser dock att detta inte räcker, utan den tilltänkte utredaren bör redan nu få i uppgift att också ta fram konkreta förslag till nödvändiga lagändringar för införandet av samdistribution. Detta är nödvändigt för att det ska bli möjligt att med kort varsel införa samdistribution om regeringen efter att ha berett ärendet bedömer att samdistribution bör införas. Om inte tillfället utnyttjas nu i samband med översynen av postlagen kommer det att behövas en ny utredning för att behandla frågan, och därmed riskerar värdefull tid att gå förlorad.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser vi att motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 1 bör tillstyrkas.